

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
HENRIKA SAUGMANDSGAARDA ØE
přednesené dne 10. září 2020¹

Věc C-59/19

**Wikingerhof GmbH & Co. KG
proti
Booking.com BV**

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr, Německo)]

„Řízení o předběžné otázce – Prostor svobody, bezpečnosti a práva – Justiční spolupráce v občanských a obchodních věcech – Mezinárodní příslušnost – Nařízení (EU) č. 1215/2012 – Článek 7 body 1 a 2 – Zvláštní příslušnost ve věcech, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“ a ve „věcech týkajících se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti“ – Pojmy – Kvalifikace žalob na určení občanskoprávní odpovědnosti podaných ve sporech mezi smluvními stranami – Žaloba na určení občanskoprávní odpovědnosti založená na porušení ustanovení práva hospodářské soutěže“

I. Úvod

1. Wikingerhof GmbH & Co. KG uzavřela se společností Booking.com BV smlouvu za účelem toho, aby se hotel, který provozuje, nacházel na stejnojmenném internetovém portálu pro rezervace ubytování. Prvně uvedená společnost má nicméně za to, že společnost Booking.com vnucuje hoteliérům registrovaným na jeho portálu nepřiměřené podmínky, což představuje zneužití dominantního postavení, které jim může způsobit újmu.

2. Za této situace podala Wikingerhof proti společnosti Booking.com k německému soudu žalobu na zdržení se jednání založenou na pravidlech německého práva hospodářské soutěže. Žalovaná v původním řízení nicméně tvrdí, že uvedený soud není k rozhodnutí o uvedené žalobě příslušný. Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr, Německo), kterému byl předložen opravný prostředek „Revision“ týkající se uvedeného aspektu, se Soudního dvora táže na výklad nařízení (EU) č. 1215/2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech² (dále jen „nařízení Brusel Ia“).

3. Podstatou otázky předkládajícího soudu je, zda taková žaloba, jako je žaloba podaná společností Wikingerhof proti společnosti Booking.com, která se zakládá na předpisech považovaných vnitrostátním právem za deliktů, spadá do „věcí týkajících se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti“³ ve smyslu čl. 7 bodu 2 uvedeného nařízení – v kterémžto případě by příslušnost soudu, jemuž byla věc předložena, mohla plynout z daného ustanovení – nebo naopak do věcí, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, ve smyslu čl. 7 bodu 1 nařízení, jelikož účinky protisoutěžního jednání vytykaného první společností druhé z nich se mohou projevit ve smluvních

1 – Původní jazyk: francouzština.

2 – Nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 12. prosince 2012 (Úř. věst. 2012, L 351, s. 1).

3 – Ve zbytku tohoto stanoviska budu používat výraz „věci týkající se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti“.

vztazích – v kterémžto případě by Wikingerhof měla pravděpodobně na základě posledně uvedeného ustanovení svou žalobu podat k některému z nizozemských soudů. Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr) tedy vyzývá Soudní dvůr, aby upřesnil obsah kategorií tvořených uvedenými „věcmi“, jakož i způsob, jakým jsou tyto kategorie vzájemně propojeny.

4. Otázky uvedené v předchozím bodě nejsou vůbec nové. Vedly již k rozsáhlé judikatuře Soudního dvora⁴ sahající prostřednictvím rozsudků Kalfelis⁵ a Handte⁶, až do doby před 30 lety. Navzdory tomu přetrvává nejedna pochybnost ohledně kvalifikace určitých žalob nacházejících se na okraji dotčených kategorií, jako jsou žaloby na určení občanskoprávní odpovědnosti podané ve sporech mezi smluvními stranami. Tato nejistota vyplývá zejména z rozsudku Brogsitter⁷, v němž se Soudní dvůr snažil formulovat abstraktní metodu pro zařazení takových žalob, avšak její prvky jsou pravidelně diskutovány v právní teorii a před vnitrostátními soudy⁸.

5. Projednávaná žádost o rozhodnutí o předběžné otázce tedy poskytuje Soudnímu dvoru příležitost provést syntézu této judikatury ve velkém senátu, a tím objasnit přetrvávající nejasnosti. Takový postup je odůvodněn tím spíše, že od vstupu nařízení (ES) č. 593/2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy⁹ (dále jen „nařízení Řím I“) a nařízení (ES) č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy¹⁰ (dále jen „nařízení Řím II“) v platnost ovlivňují řešení zvolená Soudním dvorem sféru kolize právních norem. Tato nařízení totiž v dané oblasti představují doplňky čl. 7 bodu 1 a 2 nařízení Brusel Ia a tento soubor právních předpisů musí být vykládán co možná nejsoudržněji¹¹. Mimoto objasnění, která Soudní dvůr učiní k těmto obecným otázkám, umožní konkrétním způsobem upřesnit pravidla mezinárodního práva soukromého použitelná na žaloby na určení občanskoprávní odpovědnosti způsobené porušením práva hospodářské soutěže¹².

6. V tomto stanovisku vysvětlím, že podřazení žaloby na určení občanskoprávní odpovědnosti pod věci, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, ve smyslu čl. 7 bodu 1 nařízení Brusel Ia, nebo pod „věci týkající se deliktů odpovědnosti“ ve smyslu čl. 7 bodu 2 uvedeného nařízení obecně závisí na jejím důvodu, tedy na povinnosti – „smluvní“, nebo „deliktů“ povahy – z níž vychází a jíž se žalobce dovolává proti žalovanému. Tatáž logika se uplatní i na žaloby na určení občanskoprávní odpovědnosti podané ve sporech mezi smluvními stranami. Vysvětlím tak, proč podle těchto zásad taková žaloba na zdržení se určitého jednání, jako je žaloba podaná společností Wikingerhof na společnost Booking.com, založená na porušení pravidel práva hospodářské soutěže, spadá pod „věci týkající se deliktů odpovědnosti“ ve smyslu druhého z uvedených ustanovení.

4 – Připomínám, že nařízení Brusel Ia nahradilo nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2001, L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 42) (dále jen „nařízení Brusel I“), které zase nahradilo úmluvu o soudní příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech podepsanou v Bruselu dne 27. září 1968 (Úř. věst. 1972, L 299, s. 32) (dále jen „Bruselská úmluva“). Podle ustálené judikatury Soudního dvora lze jeho výklad týkající se ustanovení Bruselské úmluvy a nařízení Brusel I přenést na odpovídající ustanovení nařízení Brusel Ia. Konkrétně výklad poskytnutý Soudním dvorem ohledně čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy a nařízení Brusel I zůstává platným rovněž pro čl. 7 bod 1 nařízení Brusel Ia (viz zejména rozsudek ze dne 15. června 2017, Kareda, C-249/16, EU:C:2017:472, bod 27). Stejně tak se judikatura týkající se čl. 5 bodu 3 obou prvních předpisů použije obdobně na čl. 7 bod 2 třetího předpisu (viz zejména rozsudek ze dne 17. října 2017, Bolagsupplysningen a Ilsjan, C-194/16, EU:C:2017:766, bod 24 a citovaná judikatura). V důsledku toho budu v tomto stanovisku v zájmu zjednodušení odkazovat pouze na posledně uvedené nařízení, a to i při citaci rozsudků a stanovisek týkajících se nástrojů, které mu předcházely.

5 – Rozsudek ze dne 27. září 1988 (189/87, EU:C:1988:459) (dále jen „rozsudek Kalfelis“).

6 – Rozsudek ze dne 17. června 1992 (C-26/91, EU:C:1992:268) (dále jen „rozsudek Handte“).

7 – Rozsudek ze dne 13. března 2014 (C-548/12, EU:C:2014:148) (dále jen „rozsudek Brogsitter“).

8 – Viz otázky položené nedávno v tomto ohledu ze strany Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) ve věci, v níž byl vydán rozsudek ze dne 11. dubna 2019, Bosworth a Hurley (C-603/17, EU:C:2019:310), k nimž se Soudní dvůr nakonec nemusel vyjádřit.

9 – Nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 17. června 2008 (Úř. věst. 2008, L 177, s. 6).

10 – Nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 11. července 2007 (Úř. věst. 2007, L 199, s. 40).

11 – Viz bod 7 odůvodnění nařízení Řím I a Řím II.

12 – Připomínám, že směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/104/EU ze dne 26. listopadu 2014 o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži (Úř. věst. 2014, L 349, s. 1) otázky příslušnosti a rozhodného práva neupravuje.

II. Právní rámec

7. Bod 16 odůvodnění nařízení Brusel Ia uvádí:

„Kromě místa bydliště žalovaného by měla existovat i jiná kritéria pro určení příslušnosti, založená na úzké vazbě mezi soudem a podanou žalobou nebo usnadňující řádný výkon spravedlnosti. Existence této úzké vazby by měla posílit právní jistotu a předejít možnosti, aby žalovaný byl žalován v řízení před soudem členského státu, jehož příslušnost nemohl rozumně předpokládat. [...]“

8. Oddíl 2 kapitoly II uvedeného nařízení, nadepsaný „Zvláštní příslušnost“, obsahuje mimo jiné článek 7. Tento článek v bodech 1 a 2 stanoví:

„Osoba, která má bydliště v některém členském státě, může být v jiném členském státě žalována:

- 1) a) pokud předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy, u soudu místa, kde závazek, o němž se jedná, byl nebo měl být splněn;
 - b) pro účely tohoto ustanovení, a pokud nebylo dohodnuto jinak, je místem plnění zmíněného závazku:
 - v případě prodeje zboží místo na území členského státu, kam zboží podle smlouvy bylo nebo mělo být dodáno,
 - v případě poskytování služeb místo na území členského státu, kde služby podle smlouvy byly nebo měly být poskytnuty;
 - c) nepoužije-li se písmeno b), použije se písmeno a);
- 2) ve věcech týkajících se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti u soudu místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události.“

III. Spor v původním řízení, předběžná otázka a řízení před Soudním dvorem

9. Wikingerhof, společnost založená podle německého práva se sídlem v Kroppu (Německo), provozuje hotel nacházející se ve spolkové zemi Šlesvicko-Holštýnsko (Německo). Booking.com, jejíž sídlo se nachází v Amsterdamu (Nizozemsko), provozuje stejnojmenný portál pro on-line rezervace ubytování.

10. V březnu 2009 podepsala Wikingerhof formulářovou smlouvu předloženou společností Booking.com. Tato smlouva stanoví, že všeobecné podmínky uplatňované posledně uvedenou společností jsou její nedílnou součástí. Smlouva dále stanoví, že svým podpisem hoteliér stvrzuje, že obdržel kopii těchto obecných podmínek, že se s nimi seznámil, chápe je a souhlasí s nimi.

11. Uvedené všeobecné podmínky zejména stanovují, že Booking.com dává hoteliérům registrovaným na portálu k dispozici internetový systém „Extranet“, který jim umožňuje aktualizovat informace týkající se jejich ubytovacího zařízení a konzultovat údaje o rezervacích uskutečněných prostřednictvím portálu. Tyto všeobecné podmínky mimoto obsahují dohodu o příslušnosti, která v zásadě zakládá výlučnou příslušnost soudů v Amsterdamu k rozhodování sporů vyplývajících ze smlouvy.

12. Společnost Booking.com všeobecné podmínky opakovaně změnila. Wikingerhof dopisem ze dne 30. června 2015 jednu z těchto změn zpochybnila. Následně podala k Landgericht Kiel (zemský soud v Kielu, Německo) žalobu na zdržení se jednání směřující proti společnosti Booking.com a založenou na pravidlech německého práva hospodářské soutěže¹³. V této souvislosti Wikingerhof tvrdí, že malí provozovatelé hotelů, jakým je i ona, jsou z důvodu dominantního postavení společnosti Booking.com na trhu zprostředkovacích služeb a portálů pro hotelové rezervace nuceni uzavírat smlouvy s uvedenou společností. Wikingerhof má za to, že některé praktiky společnosti Booking.com při předávání hotelových rezervací jsou nerovné a představují zneužití tohoto postavení, které je v rozporu s právem hospodářské soutěže. Wikingerhof tedy navrhl, aby uvedený soud společnosti Booking.com pod hrozbou penále zakázal:

- zobrazovat na své platformě cenu, o níž je tvrzeno, že jde o cenu uvedenou společností Wikingerhof pro její hotel, spolu s poznámkou „výhodnější cena“ nebo „snížená cena“ bez předchozího souhlasu posledně uvedené společnosti,
- zcela nebo částečně připravit společnost Wikingerhof o přístup ke kontaktním údajům, které klienti jejího hotelu poskytují prostřednictvím uvedeného portálu, a požadovat od této společnosti, aby kontakty s těmito klienty probíhaly pouze prostřednictvím funkce „kontakt“ nabízené společností Booking.com, a
- podmiňovala pořadí hotelu provozovaného společností Wikingerhof ve výsledcích vyhledávání uskutečňovaného na portálu uhrazením poplatku přesahujícího 15 %.

13. Booking.com vznesla námitku nedostatku mezinárodní a územní příslušnosti Landgericht Kiel (zemský soud v Kielu). Rozsudkem ze dne 27. ledna 2017 uvedený soud rozhodl, že žaloba společnosti Wikingerhof je z daného důvodu nepřijatelná. Měl konkrétně za to, že dohoda o příslušnosti tvořící součást všeobecných podmínek společnosti Booking.com, která zakládá výlučnou příslušnost soudů v Amsterdamu, byla stranami platně uzavřena v souladu s článkem 25 nařízení Brusel Ia a uplatní se na obdobné žaloby.

14. V odvolacím řízení Oberlandesgericht Schleswig (vrchní zemský soud Šlesvicka, Německo) rozsudkem ze dne 12. října 2018 potvrdil rozsudek vydaný v prvním stupni, nicméně toto rozhodnutí založil na odlišných důvodech. Uvedený soud měl v podstatě za to, že Landgericht Kiel (zemský soud v Kielu) nemůže vyvozovat svou příslušnost z pravidla „deliktní odpovědnosti“ stanoveného v čl. 7 bodu 2 nařízení Brusel Ia, jelikož žaloba podaná společností Wikingerhof spadá pod věci, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, ve smyslu čl. 7 bodu 1 nařízení. Příslušnost soudu, jemuž byla věc předložena, nemohla plynout ani z uvedeného čl. 7 bodu 1, jelikož „místo, kde závazek, o nějž se jedná, byl nebo měl být splněn“, ve smyslu daného ustanovení, se nenachází v jeho jurisdikci¹⁴. V důsledku toho nepovažoval odvolací soud za nezbytné rozhodnout, zda dohoda o příslušnosti tvořící součást všeobecných podmínek společnosti Booking.com byla stranami platně uzavřena.

15. Wikingerhof podala proti uvedenému rozsudku opravný prostředek „Revision“ k Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr), který tento opravný prostředek připustil. V tomto rámci posledně uvedená společnost tvrdí, že se odvolací soud dopustil nesprávného právního posouzení, jelikož u jí podané žaloby vyloučil použití pravidla pro určení příslušnosti „ve věcech týkajících se deliktní odpovědnosti“ stanoveného v čl. 7 bodu 2 nařízení Brusel Ia.

13 – Wikingerhof založila svou žalobu konkrétně na § 33 Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen (zákon proti omezením hospodářské soutěže) (dále jen „GWB“) ve spojení s článkem 102 SFEU, jakož i na § 18, § 19 odst. 1 a § 19 odst. 2 bodu 2 GWB a, podpůrně, na § 20 odst. 1 GWB.

14 – Toto místo totiž odpovídá sídlu společnosti Booking.com, jež se nachází v Amsterdamu a je ústředím, v němž jsou přijímána obchodní rozhodnutí této společnosti.

16. Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr) podotýká, že opravný prostředek „Revision“, o němž má rozhodnout, nesměruje proti závěru odvolacího soudu, podle něhož Landgericht Kiel (zemský soud v Kielu) nemůže vyvozovat svou příslušnost k rozhodnutí o žalobě podané společností Wikingerhof z čl. 7 bodu 1 nařízení Brusel Ia. Aspekt platnosti dohody o příslušnosti tvořící součást všeobecných podmínek společnosti Booking.com rovněž není předmětem uvedeného opravného prostředku¹⁵. Úspěch tohoto prostředku závisí pouze na tom, zda předmětná žaloba může spadat pod čl. 7 bod 2 nařízení.

17. Za těchto podmínek se Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Je třeba čl. 7 bodu 2 [nařízení Brusel Ia] rozumět tak, že připouští uplatnění příslušnosti podle místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události, v případě žaloby na zdržení se určitého jednání, přichází-li do úvahy, že vytýkané jednání je pokryto smluvními ujednáními, přičemž ale žalobce tvrdí, že se tato ujednání zakládají na zneužití dominantního postavení žalovaného?“

18. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce ze dne 11. prosince 2018 byla kanceláři Soudního dvora doručena dne 29. ledna 2019. Písemná vyjádření Soudnímu dvoru předložily Booking.com, česká vláda a Evropská komise. Wikingerhof, Booking.com a Komise byly zastoupeny na jednání, které se konalo dne 27. ledna 2020.

IV. Analýza

19. Pozadím projednávané věci jsou žaloby na určení občanskoprávní odpovědnosti za porušení práva hospodářské soutěže podané v rámci sporů mezi soukromoprávními osobami, což je charakteristické pro to, co je běžně nazýváno *private enforcement*. Žaloba podaná společností Wikingerhof proti společnosti Booking.com se konkrétně opírá o porušení německých právních předpisů zakazujících po vzoru článku 102 SFEU zneužití dominantního postavení. Prvně uvedená společnost v podstatě tvrdí, že druhá z nich zneužívá svého dominantního postavení, které údajně má na trhu zprostředkovacích služeb a portálů pro hotelové rezervace, tím, že malým hotelům registrovaným na svém portálu ukládá nepřiměřené obchodní podmínky¹⁶. V této souvislosti není Soudní dvůr vyzván, aby upřesnil dosah uvedeného článku 102. Naproti tomu je dotazován na pravidla soudní příslušnosti, která se na takovou žalobu použijí.

20. Soudní dvůr již rozhodl, že žaloby na určení občanskoprávní odpovědnosti založené na porušení pravidel hospodářské soutěže spadají pod „věci občanské a obchodní“ ve smyslu čl. 1 odst. 1 nařízení Brusel Ia, a tudíž spadají do věcné působnosti uvedeného nařízení¹⁷.

21. Článek 4 odst. 1 nařízení Brusel Ia stanoví jako obecné pravidlo příslušnost soudů členského státu, v němž je žalovaný usazen. V projednávaném případě je nesporné, že „místo bydliště“ společnosti Booking.com ve smyslu uvedeného nařízení¹⁸ se nachází v Nizozemsku, a Wikingerhof tedy nemohla podat žalobu k německému soudu na základě tohoto ustanovení.

15 – Podle předkládajícího soudu je třeba na tuto otázku každopádně odpovědět záporně, jelikož dohoda nespĺňuje podmínky stanovené čl. 25 odst. 1 a 2 nařízení Brusel Ia.

16 – V unijním právu viz čl. 102 druhý pododstavec písm. a) SFEU.

17 – Viz zejména rozsudky ze dne 23. října 2014, flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319, body 23 až 38), a ze dne 29. července 2019, Tibor-Trans (C-451/18, EU:C:2019:635, bod 24). Tyto rozsudky se sice týkají porušení *unijního* práva hospodářské soutěže, jimi nabízené řešení však platí rovněž pro žaloby založené na porušení *vnitrostátních* pravidel v této oblasti. Původ dotčených pravidel totiž v tomto ohledu není relevantní.

18 – Viz článek 63 nařízení Brusel Ia.

22. Nařízení Brusel Ia nicméně rovněž stanoví pravidla, která v určitých případech umožňují žalovat žalovaného u soudů jiného členského státu¹⁹. Nařízení obsahuje zejména zvláštní příslušnost týkající se různých „věcí“, které poskytují možnost podat žalobu u jednoho či několika dalších soudů.

23. Taková zvláštní příslušnost existuje zejména ve věcech, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, a „ve věcech týkajících se deliktů odpovědnosti“. Pokud jde o žaloby náležející do první kategorie, čl. 7 bod 1 nařízení Brusel Ia umožňuje žalobci obrátit se na soud „místa, kde závazek, o němž se jedná, byl nebo měl být splněn“. Pokud jde o žaloby spadající do druhé z nich, čl. 7 bod 2 nařízení stanoví, že mohou být předloženy soudu „místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události“.

24. Možnost volby příslušnosti poskytnutá žalobci se tak liší v závislosti na kvalifikaci dané žaloby. V projednávaném případě přitom jsou účastníci původního řízení ve sporu ohledně toho, pod kterou z kategorií uvedených v předchozím bodě má být žaloba podaná společností Wikingerhof podřazena. Úspěch námítky nepřislušnosti vznesené společností Booking.com totiž závisí na této kvalifikaci: zatímco „místo, kde došlo nebo může dojít ke škodné události“, ve smyslu čl. 7 bodu 2 nařízení Brusel Ia se může nacházet v obvodu působnosti německého soudu, ke kterému žalobkyně v původním řízení žalobu podala²⁰, v odvolacím řízení bylo konstatováno, že tomu tak není v případě „místa, kde závazek, o němž se jedná, byl nebo měl být splněn“, ve smyslu čl. 7 bodu 1 tohoto nařízení²¹.

25. Jak podotýká předkládající soud, z judikatury Soudního dvora plyne, že žaloby na určení občanskoprávní odpovědnosti založené na porušení pravidel hospodářské soutěže spadají v zásadě pod „věci týkající se deliktů odpovědnosti“ ve smyslu čl. 7 bodu 2 nařízení Brusel Ia²².

26. Nicméně žaloba dotčená v projednávané věci je zvláštní v tom, že byla podána jednou ze smluvních stran vůči druhé straně a účinky údajného protisoutěžního jednání, které Wikingerhof vytýká společnosti Booking.com, se projevují v jejich smluvním vztahu, neboť spočívají v tom, že druhá z těchto společností ukládá v rámci daného vztahu nepřiměřené obchodní podmínky první z nich. Je ostatně možné, že se na některá, či dokonce na všechna²³ sporná jednání vztahují ustanovení všeobecných podmínek použitelných na dotčenou smlouvu. Jedná se tedy o to, zda za takových okolností má pro účely nařízení Brusel Ia „smluvní“ kvalifikace přednost před kvalifikací „deliktů“.

19 – Viz čl. 5 odst. 1 nařízení Brusel Ia.

20 – Zdůrazňuji, že Soudní dvůr není dotazován na výklad kritéria příslušnosti stanoveného v čl. 7 bodu 2 nařízení Brusel Ia. Omezil bych se na připomenutí toho, že podle ustálené judikatury Soudního dvora se ve výraz „místo, kde došlo nebo může dojít ke škodné události“, odkazuje k místu, kde se škoda projevila, a zároveň k místu, kde došlo k události, která je příčinou této škody. Pokud se tak tato dvě místa neprolínají, může být žalovaný na základě volby žalobce žalován u soudu jednoho či druhého místa (viz zejména rozsudky ze dne 30. listopadu 1976, Bier, 21/76, EU:C:1976:166, body 24 a 25), jakož i ze dne 29. července 2019, Tibor-Trans, C-451/18, EU:C:2019:635, bod 25 a citovaná judikatura)] Pokud jde o žaloby na určení odpovědnosti za porušení práva hospodářské soutěže, místo, kde došlo k události, v oblasti protisoutěžních kartelových dohod odpovídá místu, kde byla dotyčná kartelová dohoda definitivně uzavřena (viz rozsudek ze dne 21. května 2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, body 43 až 50), a v oblasti zneužití dominantního postavení místu, kde došlo k tomuto zneužití (viz rozsudek ze dne 5. července 2018, flyLAL-Lithuanian Airlines, C-27/17, EU:C:2018:533, bod 52). Co se týče místa, kde se škoda projevila, judikatura Soudního dvora má tendenci držet se trhu dotčeného uvedeným protisoutěžním jednáním, na němž poškozený dle svého tvrzení utrpěl škodu (viz rozsudky ze dne 5. července 2018, flyLAL-Lithuanian Airlines, C-27/17, EU:C:2018:533, body 37 až 43, a ze dne 29. července 2019, Tibor-Trans, C-451/18, EU:C:2019:635, body 27 až 37).

21 – Soudní dvůr není dotazován ani na výklad tohoto kritéria. Připomínám pouze, že podle ustálené judikatury Soudního dvora je třeba pro určení „místa, kde závazek, o němž se jedná, byl nebo měl být splněn“, ve smyslu čl. 7 odst. 1 písm. a) nařízení Brusel Ia určit závazek odpovídající smluvnímu právu, o které se opírá žaloba, a v souladu s právem rozhodným pro tento závazek posoudit místo, kde byl nebo měl být tento závazek splněn (viz zejména rozsudky ze dne 6. října 1976, Industrie Tessili Italiana Como, 12/76, EU:C:1976:133, bod 13, a De Bloos, 14/76, EU:C:1976:134, bod 13). Samostatné kritérium pro toto „místo splnění“ je nicméně stanoveno v čl. 7 bodu 1 písm. b) nařízení pro smlouvy o prodeji zboží a smlouvy o poskytování služeb. V tomto rámci Soudní dvůr používá autonomní a faktickou definici místa splnění smlouvy jako celku, přičemž přikládá rozhodující váhu jejím ujednáním (viz zejména rozsudky ze dne 3. května 2007, Color Drack, C-386/05, EU:C:2007:262; ze dne 23. dubna 2009, Falco Privatstiftung a Rabitsch, C-533/07, EU:C:2009:257, jakož i ze dne 25. února 2010, Car Trim, C-381/08, EU:C:2010:90).

22 – Viz zejména rozsudky ze dne 23. října 2014, flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319, bod 28), ze dne 21. května 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, bod 43), jakož i ze dne 5. července 2018, flyLAL-Lithuanian Airlines (C-27/17, EU:C:2018:533, bod 51).

23 – Wikingerhof a Booking.com se v tomto bodě neshodují. K tomuto aspektu se vrátím zejména v oddílu C tohoto stanoviska.

27. Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr) má za to, že na tuto otázku je třeba odpovědět záporně. Stejně jako Wikingerhof a Komise s tímto názorem souhlasím. Opačný postoj zastávaný společností Booking.com a českou vládou podle mého názoru odráží nejistotu, která v judikatuře Soudního dvora obklopuje hranici mezi věcmi, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, a „věcmi týkajícími se deliktů odpovědnosti“. Jak jsem uvedl v úvodu tohoto stanoviska, projednávaná věc poskytuje Soudnímu dvoru vhodnou příležitost k tomu, aby tuto judikaturu shrnul a danou nejistotu rozptýlil. Připomenu tedy její hlavní zásady (oddíl A) a poté konkrétně posoudím kvalifikaci žalob na určení občanskoprávní odpovědnosti podaných ve sporech mezi smluvními stranami (oddíl B). V tomto rámci rozvinu některé úvahy načaté v mém stanovisku předneseném ve věci Bosworth a Hurley²⁴. Nakonec uplatním rámec analýz plynoucí z uvedené judikatury na případ takové žaloby na určení odpovědnosti založené na porušení pravidel hospodářské soutěže, jako je žaloba podaná v projednávané věci společností Wikingerhof na Booking.com (oddíl C).

A. Hlavní zásady judikatury Soudního dvora ohledně věcí, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, a „věcí týkajících se deliktů odpovědnosti“

28. Úvodem je třeba připomenout, že nařízení Brusel Ia věci, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, uvedené v čl. 7 bodu 1 nařízení ani „věci týkající se deliktů odpovědnosti“ uvedené v jeho čl. 7 bodu 2 nedefinuje. Obsah těchto kategorií přitom není zdaleka zřejmý. Přebírají sice dobře známé pojmy občanského práva – „smlouvu“ a „delikt“ – obrysy těchto pojmů se však mezi jednotlivými členskými státy liší. Mimoto existují významné rozdíly mezi jednotlivými jazykovými verzemi uvedeného nařízení, pokud jde o první²⁵ i druhé²⁶ ustanovení.

29. V této souvislosti Soudní dvůr opakovaně rozhodl, že věci, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, a „věci týkající se deliktů odpovědnosti“ ve smyslu nařízení Brusel Ia musí být považovány za autonomní pojmy unijního práva, které musí být vykládány především s ohledem na systematiku a cíle uvedeného nařízení, a to za účelem zajištění jednotného uplatňování pravidel pro určení příslušnosti, která toto nařízení stanoví, ve všech členských státech²⁷. Zařazení žaloby do té či oné kategorie tedy nezávisí mj. na řešeních stanovených vnitrostátním právem soudu, u něhož bylo řízení zahájeno (tzv. *lex fori*).

30. Co se týče *systemu* nařízení Brusel Ia, Soudní dvůr opakovaně rozhodl, že tento spočívá v obecném pravidle příslušnosti soudů členského státu, na jehož území je žalovaný usazen, stanoveném v čl. 4 odst. 1 nařízení, a že zvláštní příslušnosti uvedené v jeho článku 7 představují výjimky z tohoto obecného pravidla, které musí být jako takové vykládány restriktivně²⁸.

24 – C-603/17, EU:C:2019:65 (dále jen „mé stanovisko ve věci Bosworth a Hurley“).

25 – Výraz *matière contractuelle* (smluvní záležitosti), použitý ve francouzském znění nařízení Brusel Ia, kterému odpovídá zejména španělská, italská, portugalská, rumunská, finská a dánská verze nařízení, má relativně široký význam. Naproti tomu znění anglické (*in matters relating to a contract*, věci týkající se smlouvy), z něhož vychází zejména bulharská, chorvatská, nizozemská nebo švédská verze, vyžaduje existenci smlouvy, přičemž se spokojuje s pouhou vazbou mezi touto smlouvou a žalobou. Německá jazyková verze je pak podstatně přesnější, a tím i náročnější na splnění než ostatní (*wenn ein Vertrag oder Ansprüche aus einem Vertrag den Gegenstand des Verfahrens bilden*, je-li předmětem řízení smlouva nebo nároky ze smlouvy).

26 – Především německá, španělská, italská, chorvatská a rumunská verze odpovídají francouzskému znění. Anglická verze (*in matters relating to tort, delict or quazidelict*, věci týkající se přečinů, deliktů nebo kvazideliktů) je jí pak blízká. Nizozemská verze (*ten aanzien van verbintenissen uit onrechtmatige daad*, závazky vyplývající z občanskoprávního deliktu) výslovně odkazuje na koncept deliktů závazků. Portugalská verze (*em matéria extracontratual*, v mimosmluvních věcech) by mohla odkazovat na širší pojetí, jelikož odkazuje na všechny mimosmluvní povinnosti. A konečně dánská (*i sager om erstatning uden for kontrakt*, v případech mimosmluvních náhrad), finská (*sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa sen paikkakunnan*, ve věcech týkajících se mimosmluvních škod) a švédská (*om talan avser skadestånd utanför avtalsförhållanden*, pokud se žaloba týká náhrady škody mimo smluvní vztah) verze odrážejí ideu žaloby na náhradu škody v případě neexistence smlouvy.

27 – Co se týče pojmu věcí, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, viz zejména rozsudky ze dne 22. března 1983, Peters Bauunternehmung (34/82, EU:C:1983:87, body 9 a 10), jakož i ze dne 4. října 2018, Feniks (C-337/17, EU:C:2018:805, bod 38 a citovaná judikatura). Co se týče pojmu „věci týkající se deliktů odpovědnosti“, viz zejména rozsudky Kalfelis (body 15 a 16), jakož i ze dne 17. října 2017, Bolagsupplysningen a Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, bod 25 a citovaná judikatura).

28 – Viz zejména rozsudky Kalfelis (bod 19), ze dne 27. října 1998, Réunion européenne a další (C-51/97, EU:C:1998:509, bod 16), jakož i ze dne 4. října 2018, Feniks (C-337/17, EU:C:2018:805, bod 37).

31. Pokud jde o *cíle* nařízení Brusel Ia, je třeba připomenout, že obecně mají pravidla pro určení příslušnosti stanovená v tomto nařízení za cíl zajistit právní jistotu a v jejím rámci posílit právní ochranu osob usazených na území členských států. Tato pravidla tak musí být vysoce předvídatelná: žalobce musí mít možnost snadno určit soudy, na které se může obrátit, a žalovaný možnost přiměřeně předvídat, před kterým soudem může být žalován. Mimoto mají uvedená pravidla zajistit řádný výkon spravedlnosti²⁹.

32. Zvláštní příslušnost ve věcech, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, a „ve věcech týkajících se deliktů odpovědnosti“, stanovená v čl. 7 bodech 1 a 2 nařízení Brusel Ia, specificky sledují cíl blízkosti, který má konkretizovat oba požadavky uvedené v předchozím bodě. V tomto ohledu Soudní dvůr opakovaně rozhodl, že možnost poskytnutá žalobci uvedenými ustanoveními byla zavedena s ohledem na to, že ve „věcech“, kterých se týkají, existuje zvláště úzká vazba mezi žalobou a soudem, kterému může být tato předložena, za účelem účelné organizace řízení³⁰. Ve věcech, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, má totiž soud příslušný podle „místa, kde závazek, o nějž se jedná, byl nebo měl být splněn“, obvykle nejlepší předpoklady pro rozhodnutí, a to zejména z důvodů blízkosti sporu a snadnosti provádění důkazů. Totéž platí ve „věcech týkajících se deliktů odpovědnosti“ pro soud „místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události“³¹. Existence této úzké vazby zároveň zaručuje právní jistotu, neboť brání možnosti, aby byl žalovaný žalován před soudem, jehož příslušnost nemohl rozumně předpokládat.

33. Ve světle těchto obecných úvah Soudní dvůr ve své judikatuře postupně zakotvil autonomní definice pojmů „věci, jejichž předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, a „věci týkající se deliktů odpovědnosti“. Tyto definice postupně posoudím v následujících dvou pododdílech.

1. Definice pojmu věcí, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, ve smyslu čl. 7 bodu 1 nařízení Brusel Ia

34. První nástin definice pojmu věcí, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, ve smyslu čl. 7 bodu 1 nařízení Brusel Ia formuloval Soudní dvůr v rozsudku Handte, podle kterého tento pojem „nelze chápat tak, že se vztahuje na situaci, v níž neexistuje svobodně přijatý závazek jedné strany vůči druhé“³².

35. Tuto definici Soudní dvůr upevnil v rozsudku Engler³³. Na základě konstatování, že identifikace závazku je pro použití uvedeného čl. 7 bodu 1 nezbytná, neboť soudní příslušnost podle tohoto ustanovení se určuje podle místa, kde „závazek, o nějž se jedná“, byl nebo měl být splněn, Soudní dvůr rozhodl, že použití uvedeného ustanovení „předpokládá určení právního závazku svobodně přijatého jednou osobou vůči jiné osobě, o který se opírá žalobcová žaloba“³⁴.

29 – Viz zejména rozsudky ze dne 19. února 2002, Besix (C-256/00, EU:C:2002:99, bod 26), a ze dne 10. dubna 2003, Pugliese (C-437/00, EU:C:2003:219, bod 16).

30 – Viz bod 16 odůvodnění nařízení Brusel Ia. Dále viz zejména rozsudky ze dne 6. října 1976, Industrie Tessili Italiana Como (12/76, EU:C:1976:133, bod 13), ze dne 20. února 1997, MSG (C-106/95, EU:C:1997:70, bod 29), jakož i ze dne 17. října 2017, Bolagsupplysningen a Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, bod 26).

31 – Co se týče čl. 7 bodu 1 nařízení Brusel Ia, viz rozsudek ze dne 19. února 2002, Besix (C-256/00, EU:C:2002:99, body 30 a 31, jakož i citovaná judikatura), a, co se týče čl. 7 bodu 2 nařízení, rozsudek ze dne 17. října 2017, Bolagsupplysningen a Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, body 26 a 27, jakož i citovaná judikatura).

32 – Rozsudek Handte (bod 15).

33 – Rozsudek ze dne 20. ledna 2005 (C-27/02, EU:C:2005:33).

34 – Rozsudek ze dne 20. ledna 2005, Engler (C-27/02, EU:C:2005:33, body 45 a 51).

36. Z této definice, která je nyní v judikatuře Soudního dvora ustálená³⁵, vyplývají dvě kumulativní podmínky: žaloba spadá pod věci, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, ve smyslu čl. 7 bod 1 nařízení Brusel Ia, pokud 1) se týká „smluvního závazku“ chápaného jako „právní závazek svobodně přijatý jednou osobou vůči jiné“³⁶ a 2) konkrétněji, pokud se žaloba zakládá na daném „závazku“.

37. Pokud jde o *první podmínku*, Soudní dvůr upřesnil, že „smluvní závazky“ zahrnují především závazky, které vyplývají³⁷ ze smlouvy³⁸, tedy v podstatě ze souhlasného projevu vůle dvou osob³⁹. Soudní dvůr dále do věcí, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, zařadil *per analogiam* vztahy blízkí se smlouvám, jež vytvářejí mezi dotčenými osobami „úzké vztahy stejného druhu“, jako jsou vazby mezi smluvními stranami. Tak je tomu zejména v případě vztahů mezi sdružením a jeho členy a mezi členy navzájem⁴⁰, vztahů mezi akcionáři společnosti, jakož i mezi akcionáři a společností, kterou zakládají⁴¹, vztahu mezi řídícím pracovníkem a společností, kterou řídí, jak ho určuje korporáčnické právo⁴², či ještě závazky, které mají podle zákona spoluvlastníci nemovitosti vůči společenství vlastníků⁴³. A konečně vzhledem k tomu, že čl. 7 bod 1 nařízení Brusel Ia „nevyžaduje uzavření smlouvy“, ale pouze „identifikaci závazku“⁴⁴, Soudní dvůr rozhodl, že věci, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, zahrnují rovněž povinnosti, které jsou uloženy nikoli na základě takové shody vůle, ale na základě dobrovolného jednostranného závazku jedné osoby vůči druhé. Tak je tomu zejména v případě slibu výhry prodávajícího nebo poskytovatele vůči spotřebiteli⁴⁵ a závazků směnečného rukojmí vlastní směnky vůči jejímu remitentovi⁴⁶.

38. Stručně řečeno, Soudní dvůr zvolil „pružný“ výklad pojmu „smluvní závazek“ ve smyslu čl. 7 bodu 1 nařízení Brusel Ia⁴⁷. Toto konstatování by mohlo být s ohledem na opakující se tvrzení Soudního dvora, že uvedené ustanovení musí být vykládáno striktně, na první pohled překvapivé. Podle mého názoru tento požadavek ve skutečnosti pouze zakazuje Soudnímu dvoru odchytil se od jasného znění tohoto ustanovení a dát mu širší význam, než vyžaduje jeho cíl⁴⁸. Je tedy možné, a podle mého názoru i odůvodněné, vykládat kategorii, kterou tvoří věci, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, tak, aby do ní byly v zájmu řádného řešení mezinárodních sporů zahrnuty nástroje blízké smlouvám⁴⁹.

35 – Viz zejména rozsudky ze dne 28. ledna 2015, Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, bod 39), jakož i ze dne 5. prosince 2019, Ordre des avocats du barreau de Dinant (C-421/18, EU:C:2019:1053, body 25 a 26).

36 – Soudní dvůr vztáhl tuto definici na nařízení Řím I, a to v souladu s cílem soudržného výkladu nařízení Brusel Ia, Řím I a Řím II (viz bod 5 tohoto stanoviska). Podle judikatury Soudního dvora tak pojem „smluvní závazkový vztah“ ve smyslu nařízení Řím I označuje „právní závazek svobodně přijatý jednou osobou vůči druhé osobě“ (viz rozsudek ze dne 21. ledna 2016, ERGO Insurance a Gjensidige Baltic, C-359/14 a C-475/14, EU:C:2016:40, bod 44).

37 – Podle mého názoru měl Soudní dvůr touto formulací na mysli závazky, jejichž *základem je smlouva*. Smluvními závazky jsou totiž ty, které smluvní strany stanoví ve smlouvě, i ty, které právo pro daný typ smlouvy ukládá dispozitivně či kogentně. V každém případě mají všechny smluvní závazky svůj *prvotní původ* v zákoně, jelikož jsou mezi stranami závazné pouze v rozsahu, v němž to zákon stanoví [viz mé stanovisko ve věci Bosworth a Hurley (poznámka pod čarou 50)].

38 – Viz zejména rozsudky ze dne 6. října 1976, De Bloos (14/76, EU:C:1976:134, body 14 a 16), ze dne 15. června 2017, Kareda (C-249/16, EU:C:2017:472, bod 30), jakož i ze dne 7. března 2018, fliightright a další (C-274/16, C-447/16 a C-448/16, EU:C:2018:160, bod 59). Všechny závazky vyplývající ze smlouvy musí být považovány za „svobodně přijaté“, aniž by bylo nezbytné, aby dlužník každý z nich odsouhlasil individuálně. Smluvní strany tím, že souhlasí s uzavřením smlouvy, přijímají veškeré povinnosti, které vyplývají z jejich závazku.

39 – Viz zejména rozsudek ze dne 11. července 2002, Gabriel (C-96/00, EU:C:2002:436, bod 49). Nedávno Soudní dvůr považoval „tacítní smluvní vztah“ za smlouvu (viz rozsudek ze dne 14. července 2016, Granarolo, C-196/15, EU:C:2016:559, body 24 až 27).

40 – Viz rozsudek ze dne 22. března 1983, Peters Bauunternehmung (34/82, EU:C:1983:87, bod 13).

41 – Viz rozsudek ze dne 10. března 1992, Powell Duffryn (C-214/89, EU:C:1992:115, bod 16).

42 – Viz rozsudek ze dne 10. září 2015, Holterman Ferho Exploitatie a další (C-47/14, EU:C:2015:574, body 53 a 54).

43 – Viz rozsudek ze dne 8. května 2019, Kerr (C-25/18, EU:C:2019:376, body 27 až 29).

44 – Viz zejména rozsudky ze dne 17. září 2002, Tacconi (C-334/00, EU:C:2002:499, bod 22), a ze dne 8. května 2019, Kerr (C-25/18, EU:C:2019:376, bod 23).

45 – Viz rozsudek ze dne 20. ledna 2005, Engler (C-27/02, EU:C:2005:33, bod 53).

46 – Viz rozsudek ze dne 14. března 2013, Česká spořitelna (C-419/11, EU:C:2013:165, body 48 a 49).

47 – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 20. ledna 2005, Engler (C-27/02, EU:C:2005:33, bod 48).

48 – Obdobně viz rozsudky ze dne 14. prosinec 1977, Sanders (73/77, EU:C:1977:208, body 17 a 18), a ze dne 26. března 1992, Reichert a Kockler (C-261/90, EU:C:1992:149, bod 25). Viz rovněž stanovisko generálního advokáta Jacobse ve věci Gabriel (C-96/00, EU:C:2001:690, body 44 až 46).

49 – V téže smyslu viz Minois, M., *Recherche sur la qualification en droit international privé des obligations*, LGDJ, Paříž, 2020, s. 174 až 180.

39. Pokud jde o *druhou podmínku*, z judikatury Soudního dvora vyplývá, že žaloba nespadá pod věci, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, ve smyslu čl. 7 bodu 1 nařízení Brusel Ia jen z toho důvodu, že se ve větší či menší míře týká „smluvního závazku“. Mimoto je ještě třeba, aby takový závazek byl základem této žaloby. Použití daného ustanovení tedy závisí, jak nedávno rozhodl Soudní dvůr, na „důvodu žaloby“⁵⁰. Jinými slovy, žadatel se při odůvodňování žaloby musí takového závazku dovolávat⁵¹.

40. Touto podmínkou Soudní dvůr podle mého názoru správně vyhrazuje použití pravidla příslušnosti ve věcech, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, stanoveného v čl. 7 bodu 1 nařízení Brusel Ia na žaloby, které mají smluvní povahu, to znamená na žaloby, které se meritorně týkají především aspektů smluvního práva⁵² – nebo, jinak řečeno, aspektů, které spadají do působnosti práva rozhodného pro smlouvu (neboli *lex contractus*) ve smyslu nařízení Řím I⁵³. Soudní dvůr tak v souladu s cílem blízkosti, jímž je uvedené ustanovení vedeno, chce zajistit, aby o takových aspektech rozhodoval především soud příslušný pro rozhodování sporů ze smlouvy⁵⁴. Ještě zásadnější je, že Soudní dvůr zaručuje vnitřní soudržnost „věcí, jejichž předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, která je zamýšlena, pokud jde o pravidla příslušnosti, čl. 7 bodu 1 nařízení Brusel Ia, a v případě kolize právních norem, nařízení Řím I⁵⁵.

41. Konkrétně to znamená, že obě podmínky splňují a pod věci, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, ve smyslu uvedeného čl. 7 bodu 1 tudíž spadají mj. vymáhání „smluvního závazku“⁵⁶ nebo žaloby na určení občanskoprávní odpovědnosti nebo na vypovězení smlouvy pro neplnění takového závazku⁵⁷. Ve všech těchto případech odpovídá dotčený závazek „smluvnímu nároku“ odůvodňujícímu žalobu. Určení opodstatněnosti žaloby obnáší, aby soud, jemuž byla věc předložena, rozhodl především o otázkách smluvní povahy – například aspektech obsahu dotčeného závazku, způsobu, jakým měl být splněn, důsledků jeho nesplnění atd.⁵⁸. Pod věci, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, spadají rovněž žaloby na neplatnost smlouvy, jelikož

50 – Rozsudky ze dne 7. března 2018, *flightright a další* (C-274/16, C-447/16 a C-448/16, EU:C:2018:160, bod 61), ze dne 4. října 2018, *Fenix* (C-337/17, EU:C:2018:805, bod 48), jakož i ze dne 26. března 2020, *Primera Air Scandinavia* (C-215/18, EU:C:2020:235, bod 44).

51 – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 8. března 1988, *Arcado* (9/87, EU:C:1988:127, body 12 a 13). Tato myšlenka je vyjádřena různými způsoby v rozsudku ze dne 6. října 1976, *De Bloos* (14/76, EU:C:1976:134): „smluvní závazek, který je základem žaloby“ (bod 11), „závazek [...] odpovídající smluvnímu právu, na němž je žaloba založena“ (bod 13), nebo ještě „závazek [...] odpovídající smluvnímu právu, jež je uplatňováno pro odůvodnění žaloby“ (bod 15 a výrok). Viz dále stanovisko generálního advokáta Bobka ve spojených věcech *flightright a další* (C-274/16, C-447/16 a C-448/16, EU:C:2017:787, bod 54).

52 – V tomto smyslu viz stanovisko generálního advokáta Mayrase ve věci *Industrie Tessili Italiana Como* (12/76, nezveřejněné, EU:C:1976:119, Recueil, s. 1489) a stanovisko generálního advokáta Jacobse ve věci *Engler* (C-27/02, EU:C:2004:414, bod 44). Vzhledem k tomu, že čl. 7 bod 1 nařízení Brusel Ia se vztahuje nejen na smlouvy, mám zde na mysli všechna právní pravidla, která ukládají povinnosti z důvodu dobrovolného závazku jedné osoby vůči druhé.

53 – Článek 12 nařízení Řím I ostatně obsahuje demonstrativní výčet aspektů spadajících do působnosti *lex contractus*, který podle mého názoru poskytuje relevantní vodítko pro určení, zda žaloba spadá pod věci, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, ve smyslu čl. 7 bodu 1 nařízení Brusel Ia. Obdobně viz rozsudek ze dne 8. března 1988, *Arcado* (9/87, EU:C:1988:127, bod 15).

54 – To neznamená, že soud příslušný pro rozhodování sporů ze smlouvy nutně použije právo svého státu. Soud příslušný podle čl. 7 bodu 1 nařízení Brusel Ia totiž nezbytně nekoresponduje s právem určeným na základě ustanovení nařízení Řím I. Neznamená to ani, že by soud příslušný pro rozhodování sporů ze smlouvy při projednávání věci samé pro rozhodnutí před ním vznesených otázek nutně použil smluvní právo. Aspekt považovaný za „smluvní“ ve smyslu nástrojů unijního mezinárodního práva soukromého by totiž mohl být v použitelném hmotném právu považován za aspekt deliktivní povahy atd.

55 – V témže smyslu viz *Minois, M.*, *op. cit.*, s. 174 a 180 až 186. Věcná působnost čl. 7 bodu 1 nařízení Brusel Ia sice v zásadě odpovídá věcné působnosti nařízení Řím I; shoda však není dokonalá. Například zatímco uvedený čl. 7 bod 1 se použije na určité žaloby spadající do oblasti korporativního práva (viz judikatura uvedená v poznámkách pod čarou 41 a 42 tohoto stanoviska), čl. 1 odst. 2 písm. f) nařízení Řím I aspekty týkající se uvedeného práva ze své působnosti vylučuje.

56 – Viz zejména žaloby dotčené ve věcech, v nichž byly vydány rozsudky ze dne 15. ledna 1987, *Shenavai* (266/85, EU:C:1987:11, body 2 a 18), ze dne 8. března 1988, *Arcado* (9/87, EU:C:1988:127, bod 12), jakož i ze dne 29. června 1994, *Custom Made Commercial* (C-288/92, EU:C:1994:268, body 2 a 11).

57 – Viz zejména žaloby dotčené ve věcech, v nichž byly vydány rozsudky ze dne 6. října 1976, *De Bloos* (14/76, EU:C:1976:134, body 3 a 14), a ze dne 8. března 1988, *Arcado* (9/87, EU:C:1988:127, bod 13).

58 – V tomto ohledu viz čl. 12 odst. 1 písm. a) až c) nařízení Řím I.

takové žaloby vycházejí z porušení pravidel jejího uzavírání a vyžadují, aby soud rozhodl o platnosti „smluvních závazků“, které z nich vyplývají⁵⁹. Čtenáře, kteří si přejí se dozvědět další podrobnosti o věcech, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, odkazují na rozsáhlou nauku k tomuto tématu⁶⁰.

2. Definice pojmu „věci týkající se deliktní odpovědnosti“ ve smyslu čl. 7 bodu 2 nařízení Brusel Ia

42. Podle ustálené judikatury Soudního dvora vzešlé z rozsudku Kalfelis se pojem „věci týkající se deliktní odpovědnosti“ ve smyslu čl. 7 bodu 2 nařízení Brusel Ia „vztahuje na všechny žaloby, prostřednictvím nichž je uplatňována odpovědnost žalovaného a které nesouvisí se ‚smlouvou nebo nároky ze smlouvy‘“ ve smyslu čl. 7 bodu 1 písm. nařízení⁶¹.

43. Uvedená definice vyžaduje splnění dvou kumulativních podmínek: první pozitivní, podle níž se žaloba musí týkat občanskoprávní odpovědnosti žalovaného, a druhé negativní, podle níž tato žaloba nesmí souviset se „smlouvou nebo nároky ze smlouvy“.

44. *První podmínka* se týká předmětu žaloby. Ta musí v zásadě směřovat k tomu, aby byl žalovaný soudem donucen ukončit jednání, které může způsobit újmu – což je případ takové žaloby na zdržení se jednání, jako je žaloba podaná společností Wikingerhof v projednávaném případě – nebo tuto újmu nahradit, pokud již vznikla – což je případ žaloby na náhradu škody⁶².

45. I zde však Soudní dvůr tuto podmínku vykládá „pružně“. Na určovací žalobu, v jejímž rámci se žalobce domáhá, aby bylo soudem určeno, že žalovaný porušil zákonnou povinnost, nebo také na negativní určovací žalobu, jejímž prostřednictvím se žalobce domáhá určení, že se nedopustil jednání nebo opomenutí, jež by zakládaly jeho deliktní odpovědnost vůči žalovanému, se totiž může rovněž vztahovat čl. 7 bod 2 nařízení Brusel Ia⁶³.

46. *Druhá podmínka* podle mého názoru odráží podmínku zakotvenou Soudním dvorem v rámci jeho judikatury ohledně věcí, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“. I zde se jedná o určení důvodu žaloby na náhradu škody. K tomu, aby spadala pod „věci týkající se deliktní odpovědnosti“, musí žaloba vycházet nikoli ze „svobodně přijatého právního závazku“, nýbrž ze „závazku z deliktu“, tedy z nedobrovolného závazku, existujícího, přestože žalovaný neměl v úmyslu přijmout jakýkoliv závazek vůči žalobci, a vyplývajícího ze škodné události spočívající v porušení všeobecné povinnosti uložené zákonem⁶⁴. Touto podmínkou Soudní dvůr v souladu s cílem blízkosti, na němž je založen čl. 7 bod 2 nařízení Brusel Ia, zajišťuje, aby soud rozhodující ve věcech deliktní odpovědnosti rozhodoval pouze o žalobách deliktní povahy, to znamená o těch, které se meritorně

59 – Viz rozsudek ze dne 20. dubna 2016, Profit Investment SIM (C-366/13, EU:C:2016:282, body 54 a 58). V tomto ohledu z čl. 10 odst. 1 nařízení Řím I vyplývá, že otázky existence a platnosti smlouvy spadají do působnosti *lex contractus*.

60 – Viz zejména Gaudemet-Tallon, H., *Compétence a exécution des jugements en Europe*, LGDJ, Paříž, 4. vydání, 2010, s. 165 až 177; Briggs, A., *Civil Jurisdiction and Judgments*, Informa Law, Oxon, 2015, 6. vydání, s. 209 až 220; Niboyet, M.-L., a Geouffre de la Pradelle, G., *Droit international privé*, LGDJ, Issy-les-Moulineaux, 5. vydání, 2015, s. 346 a 347; Calster (van), G., *European Private International Law*, Hart Publishing, Oxford, 2016, s. 136 až 139; Magnus, U., a Mankowski, P., *Brussels Ibis Regulation – Commentary*, Otto Schmidt, Kolín nad Rýnem, 2016, s. 162 až 189; a Hartley, T., *Civil Jurisdiction and Judgments in Europe – The Brussels I Regulation, the Lugano Convention, and the Hague Choice of Court Convention*, Oxford University Press, Oxford, 2017, s. 107 až 114, jakož i Minois, M., *op. cit.*

61 – Viz zejména rozsudky Kalfelis (bod 18), ze dne 1. října 2002, Henkel (C-167/00, EU:C:2002:555, bod 36), jakož i ze dne 12. září 2018, Löber (C-304/17, EU:C:2018:701, bod 19).

62 – Viz zejména rozsudky ze dne 26. března 1992, Reichert a Kockler (C-261/90, EU:C:1992:149, body 19 a 20), ze dne 1. října 2002, Henkel (C-167/00, EU:C:2002:555, bod 41), jakož i ze dne 12. září 2018, Löber (C-304/17, EU:C:2018:701, bod 21).

63 – Viz rozsudky ze dne 5. února 2004, DFDS Torline (C-18/02, EU:C:2004:74, body 19 až 28), a ze dne 25. října 2012, Folien Fischer a Fofitec (C-133/11, EU:C:2012:664, body 41 až 54).

64 – V tomto smyslu viz rozsudky ze dne 17. září 2002, Tacconi (C-334/00, EU:C:2002:499, body 25 a 27), ze dne 18. července 2013, ÖFAB (C-147/12, EU:C:2013:490, body 35 až 38), jakož i ze dne 21. dubna 2016, Austro-Mechana (C-572/14, EU:C:2016:286, body 37 a 50). Viz rovněž stanovisko generálního advokáta Jacobse ve věci Engler (C-27/02, EU:C:2004:414, bod 59).

týkají především aspektů souvisejících s právními předpisy ukládajícími takové povinnosti. Zaručuje rovněž vnitřní soudržnost věcí, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, která je účelem, pokud jde o pravidla příslušnosti, uvedeného čl. 7 bodu 2 a, v případě kolize právních norem, nařízení Řím II⁶⁵.

47. Nelze tedy mít za to, jak se někdy píše, že čl. 7 bod 2 nařízení Brusel Ia představuje čistě „zbytkové“ ustanovení, které sdružuje všechny žaloby, které nespádají pod věci, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, ve smyslu čl. 7 bodu 1 nařízení. Naopak existují žaloby, na které se nevztahuje žádné z těchto dvou ustanovení, neboť jsou založeny na závazcích, které nejsou „smluvní“ ani „deliktní“⁶⁶.

48. Ve zbývající části Soudní dvůr rozhodl, že čl. 7 bod 2 nařízení Brusel Ia zahrnuje širokou škálu typů odpovědnosti⁶⁷ – za zavinění, bez zavinění atd. Mimo již zmíněných žalob na určení občanskoprávní odpovědnosti způsobené porušením práva hospodářské soutěže pod něj spadají zejména žaloby na náhradu škody způsobené nekalou soutěží⁶⁸, porušením práva duševního vlastnictví⁶⁹ či vadným výrobkem⁷⁰. I zde čtenáře, kteří si přejí dozvědět se o dalších podrobnostech o „věcech týkajících se deliktní odpovědnosti“, odkazují na rozsáhlou nauku k tomuto tématu⁷¹.

B. Kvalifikace žalob na určení občanskoprávní odpovědnosti podaných ve sporech mezi smluvními stranami pro účely nařízení Brusel Ia

49. Z výše uvedených úvah vyplývá, že některé žaloby na určení občanskoprávní odpovědnosti spadají pod věci, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, ve smyslu čl. 7 bodu 1 nařízení Brusel Ia, zatímco jiné se týkají „deliktní odpovědnosti“ ve smyslu čl. 7 bodu 2 nařízení. Plyne z toho rovněž, že z teoretického hlediska závisí podřazení takové žaloby pod jednu z těchto kategorií na jejím důvodu chápaném jako závazek, který je základem žaloby. Pokud je daný závazek uložen smlouvou nebo jinou formou dobrovolného závazku jedné osoby vůči druhé, má žaloba „smluvní povahu“. Pokud naopak dotčený závazek plyne z porušení všeobecné povinnosti uložené zákonem, nezávisle na jakémkoli dobrovolném závazku, má žaloba „deliktní povahu“⁷².

50. Nicméně pokud jsou dvě osoby vázány smlouvou a jedna z nich podá žalobu na určení občanskoprávní odpovědnosti proti druhé, může být v praxi složité rozlišovat mezi věcmi, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, a „věcmi týkajícími se deliktní odpovědnosti“.

65 – Podle judikatury Soudního dvora je totiž „mimosmluvním závazkovým vztahem“ ve smyslu nařízení Řím II závazek vyplývající z civilního deliktu, bezdůvodného obohacení, jednatelství bez příkazu či předmluvního jednání (viz rozsudek ze dne 21. ledna 2016, ERGO Insurance a Gjensidige Baltic, C-359/14 a C-475/14, EU:C:2016:40, body 45 a 46). Je však třeba zdůraznit, že ačkoliv „deliktní závazky“ spadající pod čl. 7 bod 2 nařízení Brusel Ia tvoří jádro nařízení Řím II, toto má nicméně širší působnost, neboť se vztahuje nejen na mimosmluvní závazky, které vyplývají z civilních deliktů, ale i na mimosmluvní závazkové vztahy vyplývající z takových „kvazismluv“, jako je bezdůvodné obohacení nebo jednatelství bez příkazu (viz čl. 2 odst. 1 nařízení Řím II).

66 – Viz stanovisko generálního advokáta Gulmanna ve věci Reichert a Kockler (C-261/90, nezveřejněné, EU:C:1992:78, Recueil s. 2169), stanovisko generálního advokáta Jacobse ve věci Engler (C-27/02, EU:C:2004:414, body 55 a 57), jakož i stanovisko generálního advokáta Bobka ve věci Feniks (C-337/17, EU:C:2018:487, bod 98). Jak tvrdí i Wikingerhof, tak tomu je dle mého názoru v případě žaloby na vrácení věci založené na bezdůvodném obohacení, pokud nevyplývá z neplatnosti smlouvy (viz rozsudek ze dne 20. dubna 2016, Profit Investment SIM, C-366/13, EU:C:2016:282, bod 55), jelikož taková žaloba vychází ze závazku nevyplývajícího ze škodné události (v tom smyslu viz stanovisko generálního advokáta Wahla ve věci Siemens Aktiengesellschaft Österreich, C-102/15, EU:C:2016:225, body 54 až 75).

67 – Rozsudek ze dne 30. listopadu 1976, Bier (21/76, EU:C:1976:166, bod 18).

68 – Viz zejména rozsudek ze dne 21. prosince 2016, Concurrance (C-618/15, EU:C:2016:976), a čl. 6 odst. 1 nařízení Řím II.

69 – V oblasti autorského práva viz zejména rozsudky ze dne 22. ledna 2015, Hejduk (C-441/13, EU:C:2015:28), a ze dne 3. dubna 2014, Hi Hotel HCF (C-387/12, EU:C:2014:215), jakož i článek 8 nařízení Řím II.

70 – Viz zejména rozsudek ze dne 16. července 2009, Zuid-Chemie (C-189/08, EU:C:2009:475), a článek 5 nařízení Řím II.

71 – Viz zejména Gaudemet-Tallon, H., *op. cit.*, s. 217 až 219; Briggs, A., *op. cit.*, s. 238 až 250; Calster (van), G., *op. cit.*, s. 144 až 147; Magnus, U., a Mankowski, P., *op. cit.*, s. 262 až 276, jakož i Hartley, T., *op. cit.*, s. 125 až 126.

72 – Viz stanovisko generálního advokáta Jacobse ve věci Handte (C-26/91, nezveřejněné, EU:C:1992:176, bod 16) a mé stanovisko ve věci Bosworth a Hurley (bod 67).

51. V tomto ohledu se taková žaloba netýká nezbytně „smlouvy a nároků ze smlouvy“ ve smyslu čl. 7 bodu 1 nařízení Brusel Ia⁷³. Mezi smluvními stranami může dojít i k podání žalob „deliktní povahy“. To si lze snadno představit u žalob, které vůbec nesouvisejí se smlouvou, která je váže⁷⁴, a u nichž se zjevně uplatní čl. 7 bod 2 nařízení.

52. Méně zjevné je to, když má žaloba – jako ve věci v původním řízení – určitou souvislost se smlouvou, mj. protože se týká škodné události způsobené při jejím plnění. V této souvislosti se zejména stává, že uplatňovaná škodná událost představuje nesplnění „smluvního závazku“ a zároveň porušení všeobecné povinnosti uložené zákonem. V takovém případě se pak jedná o souběh odpovědnosti – nebo jinak řečeno souběh „smluvního“ závazku a závazku „z deliktu“, z nichž každý může být potenciálně důvodem žaloby⁷⁵.

53. Množina situací, v nichž tatáž škodná událost může vést k podobnému souběhu, se liší v závislosti na vnitrostátních právních systémech, a to podle způsobu, jakým chápou smluvní a deliktní odpovědnost⁷⁶. Nicméně žaloby na určení občanskoprávní odpovědnosti uvedené v bodě 48 tohoto stanoviska – z důvodu porušení práva hospodářské soutěže, nekalé soutěže, vadných výrobků nebo porušení práva duševního vlastnictví – mohou, jsou-li podány jednou ze smluvních stran na tu druhou, takovou situaci souběhu odpovědnosti představovat.

54. Například odmítnutí prodeje dodavatelem svému distributorovi by mohlo představovat nejen zneužití dominantního postavení, ale rovněž porušení závazků vyplývajících z jejich rámcové smlouvy, jak uvedla velmi správně Wikingerhof. Stejně tak by tomu bylo v situaci, v níž by dodavatel zvýhodňoval svou vlastní síť na úkor distributora, jelikož toto jednání může představovat porušení smlouvy, uvedené zneužití nebo také nekalosoutěžní jednání⁷⁷. Kromě toho vada výrobku prodaného jeho výrobcem, která by způsobila škodu kupujícímu, by mohla spadat do deliktní – na základě porušení zákonné povinnosti v oblasti bezpečnosti výrobků – i smluvní odpovědnosti – na základě porušení smluvní povinnosti dodat výrobek odpovídající smlouvě nebo zajistit bezpečnost. A konečně, pokud držitel licenční smlouvy týkající se užití díla chráněného autorským právem překročí meze této licence, může tato škodná událost představovat přečin padělání – neboť nabyvatel licence porušuje výlučná práva svého smluvního partnera – a současně porušení této smlouvy⁷⁸.

55. Tváří v tvář takovému souběhu odpovědnosti některé vnitrostátní právní systémy, například anglický a německý, ponechávají žalobci volbu, zda založí svou žalobu na deliktní, nebo na smluvní odpovědnosti v závislosti na tom, co více odpovídá jeho zájmům⁷⁹, či dokonce „kumulovat“ žaloby spočívající na těchto dvou základech⁸⁰.

73 – V tomto smyslu viz rozsudek Brogister (bod 23).

74 – Například když bankéř a jeho klient bydlí ve stejném domě a první z nich žaluje druhého za rušení domovního klidu.

75 – Viz mé stanovisko ve věci Bosworth a Hurley (bod 68).

76 – Všechny vnitrostátní systémy totiž nepřisuzují smluvní a deliktní odpovědnosti stejný rozsah, takže k překrývání těchto dvou odpovědností nedochází se stejnou četností. Toto případné překrývání je zvláště časté například ve francouzském právu. Smluvní odpovědnost je v něm koncipována široce, jelikož zejména judikatura Cour de cassation (Kasační soud, Francie) směřuje k zahrnutí bezpečnostních a informačních povinností, které jsou vyjádřením všeobecných povinností uložených zákonem, jakož i závazků vyplývajících z požadavku plnění smluv v dobré víře do smluv. A dále má otevřenou povahu rovněž deliktní odpovědnost, neboť pravidla v této oblasti mají pojmout všechny škodné události, k nimž může dojít v rámci společenských vztahů. K tomuto tématu viz Ancel, P., „Le concours de la responsabilité délictuelle a de la responsabilité contractuelle“, *Responsabilité civile a assurances*, č. 2, únor 2012, složka 8, body 2 až 11.

77 – Viz věc, v níž byl vydán rozsudek ze dne 24. října 2018, Apple Sales International a další (C-595/17, EU:C:2018:854).

78 – Viz věci, ve kterých byly vydány rozsudky ze dne 18. dubna 2013, Komise v. Systran a Systran Luxembourg (C-103/11 P, EU:C:2013:245), ze dne 3. dubna 2014, Hi Hotel HCF (C-387/12, EU:C:2014:215), jakož i ze dne 18. prosince 2019, IT Development (C-666/18, EU:C:2019:1099).

79 – V hmotném právu členských států mohou smluvní a deliktní odpovědnost podléhat odlišným režimům, pokud jde o důkazní břemeno, podmínky nápravy, promlčení atd. Volba toho, či onoho prostředku tedy může být v zájmu žalobce. Viz zejména mé stanovisko ve věci Bosworth a Hurley (poznámka pod čarou 51).

80 – Pokud jde o anglické právo, viz Fentiman, R., *International Commercial Litigation*, Oxford University Press, Oxford, 2. vydání, 2015, s. 177, 178 a 279. Takový souběh nezakládá nárok na dvojnásobnou náhradu za tutéž škodu. Naproti tomu žalobce zvyšuje své šance získat požadovanou náhradu škody.

56. Naproti tomu jiné právní systémy, například francouzské a belgické právo, stanoví pravidlo rozdělení odpovědnosti, zvané „zákaz souběhu“, které neponechává žalobci možnost volby: ten nemůže svou žalobu založit na deliktní odpovědnosti, pokud uplatňovaná škodná událost představuje rovněž nesplnění smluvního závazku. Jinými slovy, v těchto systémech „smluvní prvek upozaduje prvek deliktní“⁸¹.

57. V kontextu nařízení Brusel Ia se jedná o to, zda a případně v jakém rozsahu má volba žalobce dovolávat se pro tutéž škodnou událost deliktní, nebo smluvní odpovědnosti svého smluvního partnera vliv na použitelné pravidlo pro určení příslušnosti⁸². V tomto ohledu připomenu řešení přijatá doposud Soudním dvorem v jeho judikatuře (pododdíl 1) a poté posoudím, který výklad je podle mého názoru v této oblasti nezbytný (pododdíly 2 a 3).

1. Řešení dosud přijatá Soudním dvorem

58. Soudní dvůr se touto otázkou zabýval poprvé v rozsudku Kalfelis. Ve věci, ve které byl vydán uvedený rozsudek, se jednotlivec domáhal na své bance náhrady škody, která mu vznikla v rámci burzovních operací, přičemž podal souběžně několik žalob opírajících se o různá ustanovení německého práva, některá týkající se smluvní odpovědnosti, jiná deliktní odpovědnosti a další bezdůvodného obohacení, mající kvazismluvní povahu. Vystala v ní mj. otázka, zda soud příslušný podle čl. 5 bodu 3 Bruselské úmluvy – nyní čl. 7 bod 2 nařízení Brusel Ia – pro rozhodnutí o žalobách založených na deliktní odpovědnosti je akcesoricky příslušný taktéž pro rozhodnutí o žalobách spočívajících na smluvním a kvazismluvním základě.

59. Ve svém stanovisku generální advokát Darmon navrhl, aby pravidlo příslušnosti ve věcech, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, zahrnovalo všechny žaloby, včetně těch spočívajících na smluvním a kvazismluvním právním základě, aby došlo k racionalizaci příslušnosti a soustředění sporu před soudem příslušným pro rozhodování sporů ze smlouvy, který je podle generálního advokáta nejlépe schopen pochopit jeho kontext a všechny soudní důsledky⁸³.

60. Soudní dvůr se v tomto bodě stanoviskem generálního advokáta neřídil. Rozhodl sice, jak jsem uvedl v bodě 42 tohoto stanoviska, že pojem „věci týkající se deliktní odpovědnosti“ se vztahuje na všechny žaloby, prostřednictvím nichž je uplatňována odpovědnost žalovaného a které nesouvisí se „smlouvou nebo nároky ze smlouvy“. Soudní dvůr však vzápětí s odkazem na to, že pravidla zvláštní příslušnosti mají povahu výjimky, upřesnil, že „soud příslušný podle čl. 7 bodu 2 [nařízení Brusel Ia] k rozhodování o části žaloby spočívající na deliktním základě není příslušný k rozhodování o ostatních částech téže žaloby spočívajících na nedeliktním základě“⁸⁴.

61. Navzdory poněkud nejednoznačné povaze této odpovědi Soudní dvůr v rozsudku Kalfelis nezamýšlel uvést, že čl. 7 bod 1 nařízení Brusel Ia převáží nad čl. 7 bodem 2. Soudní dvůr měl naopak za to, že žaloba na náhradu škody týkající se téže škodné události může spadat pod soud příslušný ve věcech smluv a nároků z nich nebo pod soud příslušný ve věcech deliktní odpovědnosti v závislosti na právních základech, kterých se žalobce dovolává, tedy na hmotných pravidlech, jež uplatňuje ve své žalobě. Jsou-li tedy v rámci téže žaloby vzneseny souběžné návrhy, je třeba pod věci, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, nebo pod „věci týkající se deliktní odpovědnosti“ podřadit nikoli celou žalobu, ale každý z těchto návrhů jednotlivě v závislosti na jeho základu, přičemž

81 – Viz rozsudek ze dne 18. prosinec 2019, IT Development (C-666/18, EU:C:2019:1099, bod 23), jakož i Gout, O., „Le cumul des responsabilités contractuelle a extracontractuelle en droit belge a en droit français: de la genèse des règles aux perspectives d'évolution“, v Van den Haute, E., *Le droit des obligations dans les jurisprudences française et belge*, Bruylant, Brusel, 2013, s. 123–146.

82 – Tatáž otázka vyvstává v rámci nařízení Řím I a Řím II pro určení rozhodného práva, jelikož tato nařízení stanoví rozdílné hraniční určovatele podle toho, zda se jedná o závazek „smluvní“ ve smyslu prvního nařízení, nebo „mimosmluvní“ ve smyslu nařízení druhého.

83 – Viz stanovisko generálního advokáta Darmona ve věci Kalfelis (189/87, nezveřejněné, EU:C:1988:312, body 25 až 30).

84 – Rozsudek Kalfelis (bod 19). Podle mého názoru z úvah Soudního dvora nepochybně vyplývá, že platí i opak: soud příslušný podle čl. 7 bodu 1 nařízení Brusel Ia k rozhodování o „smluvních“ žalobách není příslušný k rozhodování o žalobách spočívajících na mimosmluvním základě.

jeden návrh/základ nemůže současně spadat do obou kategorií⁸⁵. V tomto rámci je soud příslušný pro rozhodování sporů ze smlouvy příslušný k rozhodování o návrzích se smluvním základem, zatímco soud příslušný ve věcech deliktní odpovědnosti je příslušný k rozhodování o návrzích s deliktním základem. Žádný z těchto soudů kromě toho nemá akcesorickou příslušnost pro rozhodování o tom, co nespadá do jeho „oblasti“⁸⁶.

62. Zdůrazňuji, že pro účely nařízení Brusel Ia se nepoužije kvalifikace hmotněprávních pravidel, jichž se žalobce dovolává, vnitrostátním právem, jehož jsou součástí. Ve stadiu příslušnosti ostatně soud, jemuž byla věc předložena, dosud neurčil rozhodné právo. Není tedy jisté, že by o žalobě bylo z pohledu těchto pravidel rozhodnuto. Hmotněprávní pravidla uplatněná na podporu žaloby poskytují nicméně nezbytná vodítka pro určení charakteristik „závazku“ v autonomním smyslu tohoto výrazu, jehož se žalobce dovolává. Jak plyne z bodu 49 tohoto stanoviska, právě tento „závazek“ musí být s ohledem na své vlastnosti v souladu s kritérii zakotvenými Soudním dvorem v jeho judikatuře kvalifikován jako „smluvní“, nebo „z deliktu“, a určuje tak pravidlo pro určení příslušnosti použitelné pro danou žalobu⁸⁷. Pokud žalobce vznesse souběžné návrhy spočívající na hmotněprávních pravidlech odlišné povahy, dovolává se potenciálně dvou typů „závazků“⁸⁸, spadajících do příslušnosti různých soudů.

63. V souhrnu se soudní příslušnost podle nařízení Brusel Ia pro rozhodování o žalobě na určení odpovědnosti podané ve sporu mezi smluvními stranami může měnit v závislosti na hmotněprávních pravidlech, jichž se dovolává žalobce. Chtěl bych ostatně poznamenat, že v rozsudku Melzer⁸⁹, který se týkal takové žaloby, uplatnil Soudní dvůr tento přístup. V uvedeném rozsudku se omezil na výklad pravidla příslušnosti „ve věcech týkajících se deliktní odpovědnosti“, jak jej žádal vnitrostátní soud, aniž zkoumal pravidlo příslušnosti ve věcech, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, kterého se dovolával žalovaný, z důvodu, že dotčená žaloba byla „založena výlučně na právu deliktní odpovědnosti“⁹⁰.

64. Soudní dvůr se však touto problematikou znovu zabýval v rozsudku Brogsitter. Ve věci, ve které byl vydán uvedený rozsudek, uzavřel prodejce hodinek usazený v Německu s hodinářem v té době usazeným ve Francii smlouvu ohledně vývoje hodinových strojků, které měly být prvním z nich uváděny na trh. Souběžně se svou činností pro prodejce vyvíjel hodinář jiné hodinové strojky, které uváděl na trh na vlastní účet. Vzhledem k tomu, že měl prodejce za to, že tato souběžná činnost je v rozporu se závazkem exkluzivity plynoucím ze smlouvy, podal na svého obchodního partnera žalobu k německému soudu. V jejím rámci prodejce požadoval ukončení sporných činností, jakož i náhradu škody, přičemž uplatňoval návrhy založené současně na smluvní i deliktní odpovědnosti, konkrétně na

85 – Viz mé stanovisko ve věci Bosworth a Hurley (bod 74); Hess, B., Pfeiffer, T., a Schlosser, P, *Report on the Application of Regulation Brussels I in the Member States*, JLS/C4/2005/03, 2007, bod 192, jakož i Zogg, S., „Accumulation of Contractual and Tortious Causes of Action Under the Judgments Regulation“, *Journal of Private International Law*, 2013, svazek 9, č. 1, s. 39 až 76, zvláště s. 42–43.

86 – K aspektu akcesorické příslušnosti se vrátím v bodě 112 a násl. tohoto stanoviska.

87 – Závazek totiž neexistuje v právním vakuu. Tento závazek vyplývá ze skutkové situace, která má na základě jednoho či několika právních předpisů určité právní následky. Dotčenou skutkovou situaci a právní důsledky, které má, lze jen obtížně chápat nezávisle na dotčených právních předpisech a posouzení těchto předpisů umožňuje určit povahu dotčeného závazku. Viz House of Lords (Sněmovna lordů, Spojené království) (Lord Millet), *Agnew v Länsförsäkringsbolagens AB*, [2001] 1 AC 223, § 264; Bollée, S., „La responsabilité extracontractuelle du cocontractant en droit international privé“, v d'Avout, L., Bureau, D., a Muir-Watt, H., *Mélanges en l'honneur du professeur Bernard Audit – Les relations privées internationales*, LGDJ, Issy-les-Moulineaux, 2014, s. 119 až 135, zvláště s. 132–133; Scott, A., „The Scope of ‚Non-Contractual Obligations‘“, v Ahern, J. a Binchy, W., *The Rome II Regulation on the Law Applicable to Non-Contractual Obligations*, Martinus Nijhoff Publishers, Leyde, 2009, s. 57–83, zvláště s. 58–62, jakož i Minois, M., *op. cit.*, s. 129–130. Soudní dvůr často uplatňuje takovou metodu, vycházející z hmotněprávních pravidel uplatňovaných za účelem určení charakteristik závazku, který má být kvalifikován. Viz zejména rozsudky ze dne 26. března 1992, Reichert a Kockler (C-261/90, EU:C:1992:149, body 17 až 19); ze dne 18. července 2013, ŌFAB (C-147/12, EU:C:2013:490, body 35 a 36), jakož i ze dne 21. dubna 2016, Austro-Mechana (C-572/14, EU:C:2016:286, body 27 a 37).

88 – Obdobně v oblasti kolize norem lze na tutéž škodnou událost nahlížet z hlediska dvou odlišných závazků, a to „smluvního“ ve smyslu nařízení Řím I a „mimosmluvního“ ve smyslu nařízení Řím II.

89 – Rozsudek ze dne 16. května 2013 (C-228/11, EU:C:2013:305).

90 – Rozsudek ze dne 16. května 2013, Melzer (C-228/11, EU:C:2013:305, bod 21). Viz rovněž rozsudky ze dne 3. dubna 2014, Hi Hotel HCF (C-387/12, EU:C:2014:215, body 16 až 21), a ze dne 21. května 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, bod 43). Viz ještě, na vnitrostátní úrovni, Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr), 27. května 2008, [2009] IPRax, s. 150–151, jakož i Cour de cassation (Kasační soud, Francie), první občanskoprávní senát, 26. října 2011, č. 10-17.026.

německých předpisech v oblasti nekalé hospodářské soutěže a odpovědnosti za zavinění. Vnitrostátní soud, který váhal s rozdělením sporu v závislosti na právních základech uplatněných žalobcem, se Soudního dvora dotázal, jakou kvalifikaci ve smyslu nařízení Brusel I je s ohledem na smlouvu mezi stranami třeba dát návrhům majícím delikt ní základ.

65. Soudní dvůr, který vycházel ze znění rozsudku Kalfelis, podle kterého se pojem „věci týkající se delikt ní odpovědnosti“ vztahuje na všechny žaloby, prostřednictvím nichž je uplatňována odpovědnost žalovaného a které nesouvisí se „smlouvou“, měl za to, že pro zařazení návrhů do té či oné kategorie je třeba ověřit, „zda bez ohledu na svou kvalifikaci ve vnitrostátním právu mají smluvní povahu“⁹¹.

66. Podle Soudního dvora je tomu tak, „pokud lze vytýkané jednání považovat za porušení smluvních povinností, jež mohou být určeny s přihlédnutím k předmětu smlouvy“. Soudní dvůr v tomto ohledu upřesnil, že „tak tomu bude *a priori* v případě, kdy se smlouva mezi žalovaným a žalobcem jeví jako nezbytná k prokázání dovolené, či naopak nedovolené povahy jednání vytýkaného první osobě osobou druhou“. Vnitrostátnímu soudu proto přísluší „ověřit, zda je předmětem žalob podaných žalobcem [...] návrh na náhradu škody, za jejíž příčinu lze rozumně považovat porušení práv a povinností ze smlouvy uzavřené mezi účastníky [...], kteroužto by bylo nutné vzít v úvahu při rozhodování o žalobě“⁹².

67. Rozsudek Brogsitter dle mého názoru představuje určitý odklon od přístupu uplatněného v rozsudku Kalfelis. Zdá se totiž, že Soudní dvůr změnil metodu pro kvalifikaci žalob pro účely nařízení Brusel Ia. Nejeví se, že by se držel pravidel hmotněprávních předpisů uvedených žalobcem v žalobě, naopak zřejmě chtěl provést spíše objektivní kvalifikaci skutkových okolností.

68. Přesný dosah rozsudku Brogsitter je nicméně nejistý. Otevřené a abstraktní úvahy uvedené v daném rozsudku totiž umožňují dva výklady.

69. Podle *prvního výkladu* rozsudku Brogsitter, který bych označil jako „maximalistický“, spočívá z něj vyplývající „kritérium“ v tvrzení, že žaloba spadá pod věci, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, ve smyslu čl. 7 bodu 1 nařízení Brusel Ia, pokud „lze vytýkané jednání považovat za porušení smluvních povinností“. Toto tvrzení by mělo být chápáno v tom smyslu, že žaloba založená na delikt ní základě by měla být podřazena pod výše uvedené věci, pokud se týká škodné události, která by mohla představovat (rovněž) nesplnění „smluvní povinností“. Konkrétně by měl soud rozhodující ve věci ověřit, zda žalobce hypoteticky mohl podat žalobu na základě porušení smluvních povinností, což by znamenalo zkoumat, zda ve skutečnosti existuje potenciální souvislost mezi tvrzenou škodnou událostí a obsahem daných povinností. Z toho by plynulo, že ve všech situacích, ve kterých může tatáž škodná událost současně představovat přečin a porušení smlouvy, by pro účely uvedeného nařízení měla „smluvní“ kvalifikace přednost před kvalifikací „delikt ní“⁹³.

91 – Rozsudek Brogsitter (body 20 a 21).

92 – Rozsudek Brogsitter, body 24, 25 a 26.

93 – Viz mé stanovisko ve věci Bosworth a Hurley (bod 80). Ohledně uplatnění tohoto výkladu rozsudku Brogsitter viz zejména Briggs, A., *op. cit.*, s. 217 až 219, 239 a 247 až 250, jakož i Haftel, B., „Absorption du délictuel par le contractuel, application du Règlement (CE) n° 44/2001 à une action en responsabilité délictuelle“, *Revue critique de droit international privé*, 2014, č. 4, s. 863.

70. Podle *druhého výkladu* rozsudku Brogstetter, který bych označil jako „minimalistický“, „kritérium“, které z něj vyplývá, ve skutečnosti spočívá v tvrzení, že žaloba spadá pod věci, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“ ve smyslu čl. 7 bodu 1 nařízení Brusel Ia, pokud „se smlouva mezi žalovaným a žalobcem jeví jako nezbytná k prokázání dovolené, či naopak nedovolené povahy jednání vytýkaného první osobě osobou druhou“. Soudní dvůr tedy měl v úmyslu kvalifikovat jako „smluvní“ ty žaloby podané na základě deliktní odpovědnosti, jejichž opodstatněnost je posuzována s ohledem na smluvních povinnostech zavazujících strany sporu⁹⁴.

71. Tato nejednoznačnost nebyla odstraněna následnou judikaturou Soudního dvora, která se v převážné míře omezila na opakování určitých částí rozsudku Brogstetter, aniž by však poskytla lepší vysvětlení⁹⁵. Podle mého názoru tedy Soudnímu dvoru přísluší, aby v projednávané věci objasnil svou judikaturu v oblasti možného souběhu odpovědnosti. Přísluší mu totiž v tomto ohledu definovat jasná a předvídatelná kritéria, která mohou zabránit jakékoli právní nejistotě pro účastníky řízení.

72. Chtěl bych zdůraznit, že dopady aspektů souvisejících s řešením případných souběhů odpovědnosti nejsou v hmotném právu⁹⁶ a v mezinárodním právu soukromém nutně totožné. Výklad čl. 7 bodů 1 a 2 nařízení Brusel Ia ve vztahu k této otázce tak musí být určen pouze ve světle cílů právní jistoty a řádného výkonu spravedlnosti, které jsou vlastní uvedenému nařízení⁹⁷.

73. S ohledem na tyto cíle navrhuji, aby Soudní dvůr „maximalistický“ výklad rozsudku Brogstetter odmítl (pododdíl 2). Podle mého názoru by měl namísto toho zvolit „minimalistický“ výklad tohoto rozsudku a poskytnout k němu určitá nezbytná upřesnění (pododdíl 3).

2. K odmítnutí „maximalistického“ výkladu rozsudku Brogstetter

74. Obdobně jako Komise jsem toho názoru, že „minimalistický“ výklad rozsudku Brogstetter nelze v žádném případě přijmout, a to bez ohledu na to, že je obtížně slučitelný s rozsudkem Kalfelis.

75. *Především* bych chtěl připomenout, že podle ustálené judikatury Soudního dvora cíl právní jistoty sledovaný nařízením Brusel Ia vyžaduje, aby soud, jemuž byla věc předložena, mohl snadno rozhodnout o vlastní příslušnosti, aniž by byl povinen zkoumat meritorní stránku věci⁹⁸.

76. „Kritérium“ plynoucí z „maximalistického“ výkladu rozsudku Brogstetter je přitom podle mého názoru s tímto požadavkem jednoduchosti v rozporu. Požadavek, aby soud, jemuž byla věc předložena, určoval, zda by tvrzená škodná událost založená na deliktní odpovědnosti mohla zakládat (rovněž) porušení smlouvy, by znamenal nutit jej k provedení rozsáhlé analýzy merita věci ve fázi

94 – Viz mé stanovisko ve věci Bosworth a Hurley (bod 88). Ohledně tohoto výkladu rozsudku Brogstetter viz rovněž stanovisko generálního advokáta Cruz Villalóna ve věci Holterman Ferho Exploitatie a další (C-47/14, EU:C:2015:309, bod 48); stanovisko generální advokátky Kokott ve věci Granarolo (C-196/15, EU:C:2015:851, body 14 a 18); Court of Appeal (Odvolací soud, Spojené království), 19. srpna 2016, *Peter Miles Bosworth, Colin Hurley v. Arcadia Petroleum Ltd & Others*, [2016] EWCA Civ 818, bod 66; Weller, M., „EuGH: Vertragsrechtliche Qualifikation vertragsakzessorischer Ansprüche“, LMK 2014, 359127, jakož i Hartley, T., *op. cit.*, s. 108 a 109.

95 – Viz zejména rozsudky ze dne 10. září 2015, Holterman Ferho Exploitatie a další (C-47/14, EU:C:2015:574, body 32 a 71), a ze dne 14. července 2016, Granarolo (C-196/15, EU:C:2016:559, bod 21).

96 – V hmotném právu rozdíl ve vnitrostátních systémech členských států, pokud jde o posuzování souběhů odpovědnosti, odrážejí zejména to, zda je legitimní, aby si žalobce mohl zvolit režim odpovědnosti, který je pro jeho zájmy nejpříznivější. Kromě toho ve francouzském a belgickém právu má pravidlo „zákazu souběhu“ za cíl zajistit účinnost smluvních úprav odpovědnosti. Zatímco uvedené právní řády v tomto ohledu neumožňují předem smluvně upravit pravidla deliktní odpovědnosti, která mají kogentní povahu, ustanovení týkající se smluvní náhrady škody mohou naopak takovou úpravu obsahovat, jelikož strany si mohou zejména samy upravit podmínky vzniku práva na náhradu škody, a tím zmírnit nebo zpřísnit smluvní odpovědnost. Viz zejména Gout, O., *op. cit.*

97 – Viz mé stanovisko ve věci Bosworth a Hurley (bod 83).

98 – Viz zejména rozsudky ze dne 22. března 1983, Peters Bauunternehmung (34/82, EU:C:1983:87, bod 17), ze dne 3. července 1997, Benincasa (C-269/95, EU:C:1997:337, bod 27), jakož i ze dne 28. ledna 2015, Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, bod 61).

určování příslušnosti⁹⁹. Ověřování případné souvislosti mezi danou škodnou událostí a smluvními závazky by nebylo vůbec jednoduchou záležitostí. Mimo (vzácné) případy, v nichž se účastníci řízení shodují na existenci možného souběhu odpovědnosti¹⁰⁰, by určení uvedených závazků v dané fázi bylo obzvláště složité.

77. Jak jsem totiž vysvětlil v bodě 53 tohoto stanoviska, oblast smluvní odpovědnosti se mezi jednotlivými právními systémy značně liší. V určitých vnitrostátních právech jsou součástí smluv bezpečnostní požadavky¹⁰¹, které jsou v jiných považovány za čistě zákonné povinnosti. Stejně tak je tomu u požadavku plnění smluv v dobré víře, který v některých vnitrostátních právech zakládá akcesorické smluvní povinnosti, což ovšem není případ jiných právních systémů. Konkrétně v řadě případů soud nebude moci vědět, nebo ani si představit, že se jedná o potenciální souběh odpovědnosti, aniž by stanovil právo rozhodné pro dotčenou smlouvu, z něhož jako jediného bude moci skutečně zjistit povinnosti, které z ní plynou¹⁰². Ostatně stane se, že i v rámci daného práva nebude rozsah těchto povinností určen s jistotou. Předvídatelnost pravidel pro určení příslušnosti by těmito těžkostmi utrpěla¹⁰³. Poskytovala by účastníkům řízení rozsáhlý diskusní prostor a současně by ponechávala soudu široký prostor pro uvážení, zatímco účelem nařízení Brusel Ia je jasné určení příslušnosti¹⁰⁴.

78. *Dále*, jak tvrdily Wikingerhof a Komise na jednání v reakci na otázky Soudního dvora, nic podle všeho neodůvodňuje, aby pravidlo příslušnosti ve věcech, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, stanovené v čl. 7 bodu 1 nařízení Brusel Ia, mělo přednost před pravidlem příslušnosti „ve věcech týkajících se deliktů odpovědnosti“ uvedeným v čl. 7 bodě 2.

79. Taková hierarchie není s ohledem na systém nařízení odůvodněná. Jak totiž zdůraznila žalobkyně v původním řízení, zatímco uvedené nařízení stanoví vztah subsidiarity mezi některými z těchto článků¹⁰⁵, soudy rozhodující o smlouvách a přečinech se v něm nacházejí na téže úrovni. Nezdá se tedy, že by unijní normotvůrce zamýšlel vyloučit možnost paralelní koexistence obou soudišť pro určitou škodnou událost.

80. Tato hierarchie není odůvodněna ani s ohledem na cíl blízkosti sledovaný čl. 7 body 1 a 2 nařízení Brusel Ia. Jak tvrdily Wikingerhof a Komise a jak vyplývá z bodů 40 a 46 tohoto stanoviska, blízkost je totiž posuzována ve vztahu k hlavním meritorním právním otázkám vzneseným v dané žalobě. V tomto rámci žaloba založená na porušení všeobecné povinnosti uložené zákonem vyvolává především otázky mimosmluvní povahy a tyto v zásadě nemění svou povahu, pokud je žaloba podána ve sporu mezi smluvními stranami a plnění smlouvy poskytlo příležitost k tomuto porušení.

99 – V téže smyslu viz Magnus, U., a Mankowski, P., *op. cit.*, s. 167; Calster (van), G., *op. cit.*, s. 164, jakož i Haftel, B., *op. cit.*

100 – Tak tomu bylo ve věci, v níž byl vydán rozsudek ze dne 11. dubna 2019, Bosworth a Hurley (C-603/17, EU:C:2019:310), kde bylo mezi účastníky řízení nesporné, že jednání vytykána v oblasti přečinů mohla zakládat rovněž porušení smlouvy.

101 – Například kdyby klient hotelu spadl na parkovišti tohoto hotelu a zažaloval by provozovatele za účelem určení jeho odpovědnosti, mohla by se taková žaloba v různých právních systémech zakládat pouze na porušení obecné povinnosti bezpečnosti, a spadala by tak výlučně do deliktů odpovědnosti. Naproti tomu ve francouzském právu je povinnost zajistit bezpečnost součástí ubytovací smlouvy. Stejně je tomu v řadě podobných situací (osoba, která uklouzne na nástupišti při čekání na vlak, v kadeřnickém salónu atd.). Viz Minois, M., *op. cit.*, s. 92 a 93.

102 – Soudní dvůr sice v bodě 24 rozsudku Brogsitter uvedl, že smluvní závazky by měly být „určeny s přihlédnutím k předmětu smlouvy“, ale musím připustit, že si takovou analýzu dovedu jen obtížně představit. Nehledě na to, co Soudní dvůr rozuměl tímto „předmětem“ a zda tento musí být definován autonomně, obsah všech smluv nemusí být zcela zřejmý. Je sice možné znát hlavní povinnosti určitých běžných smluv, aniž je nutné se odkazovat na *lex contractus*, u ostatních z nich plynoucích povinností tomu tak však není. Navíc připomínám, že čl. 7 bod 1 nařízení Brusel Ia se může použít na širokou škálu a množství smluv (viz rozsudek ze dne 15. ledna 1987, Shenavai, 266/85, EU:C:1987:11, bod 17).

103 – Viz mé stanovisko ve věci Bosworth a Hurley (bod 88) a Haftel, B., *op. cit.* Obecně by určení příslušnosti podle nařízení Brusel Ia nemělo záviset na rozhodném právu (viz rozsudek ze dne 5. července 2018, flyLAL-Lithuanian Airlines, C-27/17, EU:C:2018:533, bod 55). Judikatura vzešlá z rozsudku ze dne 6. října 1976, Industrie Tessili Italiana Como (12/76, EU:C:1976:133), vyložená v poznámce pod čarou 21 tohoto stanoviska, je a musí podle mého názoru zůstat v tomto ohledu výjimkou.

104 – Viz zejména rozsudek ze dne 1. března 2005, Owusu (C-281/02, EU:C:2005:120, bod 39).

105 – Například výlučná příslušnost stanovená v článku 24 nařízení Brusel Ia má přednost před jinými pravidly pro určení příslušnosti stanovenými nařízením.

81. A konečně použití „maximalistického“ výkladu rozsudku Brogsitter by vyvolalo nešťastnou nekonzistentnost čl. 7 bodů 1 a 2 nařízení Brusel Ia s nařízením Řím I a Řím II. Jednotlivá ustanovení posledně uvedeného nařízení¹⁰⁶ totiž sice implicitně, ale nutně uznávají, že určitá škodná událost se může vztahovat ke „smluvnímu závazkovému vztahu“ ve smyslu nařízení Řím I a zároveň vést ke vzniku „mimosmluvního závazkového vztahu“ ve smyslu nařízení Řím II, aniž má přitom první z těchto nařízeních přednost před druhým.

82. Pokud by se tato logika nadřazenosti měla naopak uplatnit i v rámci nařízení Řím I a Řím II, vyplývala by z toho řešení, která si unijní normotvůrce nemohl přát. Tento například v článku 6 nařízení Řím II stanovil kolizní normy specifické pro nekalosoutěžní jednání a pro jednání omezující hospodářskou soutěž. Hraniční určovatele stanovené uvedeným článkem – tedy právo země, na jejímž území dochází nebo pravděpodobně dojde k narušení hospodářské soutěže, nebo právo země, jejíž trh je nebo může být narušen – odrážejí veřejný zájem. V této souvislosti uvedené ustanovení v odstavci 4 logicky stranám zakazuje, aby si zvolily použití jiného práva na svůj spor¹⁰⁷. Pokud by přitom žaloba na určení odpovědnosti založená na nekalosoutěžním jednání nebo jednání omezujícím hospodářskou soutěž měla spadat pod nařízení Řím I – které, jak připomínám, jakožto hlavní hraniční určovatel stanoví právo autonomní volby¹⁰⁸ – z důvodu, že je podána mezi smluvními stranami a že škodná událost by mohla představovat (rovněž) porušení smlouvy, ztratil by daný článek velkou část svého užitečného účinku¹⁰⁹.

83. Navíc připomínám, že pro věci, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, je v rámci čl. 7 bodu 1 nařízení Brusel Ia příslušný soud místa, kde závazek, z něhož žaloba vychází, byl nebo má být plněn. Mám tedy pochybnosti o způsobu, jímž by toto pravidlo mělo být prováděno, pokud jde o žaloby, které nejsou založeny na „smluvním závazku“ a které by do této oblasti spadaly pouze z důvodu, že by na něm hypoteticky být založeny mohly¹¹⁰.

84. Mé přesvědčení o nutnosti odmítnout „maximalistický“ výklad rozsudku Brogsitter není zvikláno argumentem nabízeným právní naukou¹¹¹, podle něhož řešení plynoucí z takového výkladu zajišťuje řádný výkon spravedlnosti. V tomto ohledu nikdo nepopírá, že by takové řešení mělo tu výhodu, že by se všechny spory vzniklé v souvislosti s plněním smlouvy soustřeďovaly před soudy příslušnými pro rozhodování sporů z ní vzniklých. Naopak, pokud by soudní příslušnost závisela v souladu s přístupem zakotveným v rozsudku Kalfelis na právních základech uplatňovaných žalobcem, mohlo by to vést k dělení těchto sporů, jelikož tatáž škodná událost nahlížená z hlediska různých právních základů může spadat do příslušnosti různých soudů.

106 – Tak je tomu zejména u čl. 4 odst. 3 nařízení Řím II. Uvedené ustanovení uvádí, že vyplývá-li ze všech okolností, že je civilní delikt zjevně újeji spojen s jinou zemí, než je země uvedená v odstavci 1 nebo 2, použije se právo této jiné země. Zjevně užší vztah k jiné zemi by mohl být založen zejména na již existujícím vztahu mezi stranami, jakým může být například smlouva, který úzce souvisí s daným civilním deliktem. Z návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy [COM(2003) 427 final, s. 13], vyplývá, že toto řešení bylo stanoveno pro případný souběh odpovědnosti. V případě takového souběhu tak existuje „smluvní závazkový vztah“ ve smyslu nařízení Řím I i „mimosmluvní závazkový vztah“ ve smyslu nařízení Řím II. Tentýž čl. 4 odst. 3 nicméně umožňuje použití za určitých okolností na druhý závazek totéž právo jako na první. Nepoužije se však ve všech případech (viz poznámka pod čarou 107 tohoto stanoviska).

107 – Připomínám, že článek 14 nařízení Řím II v zásadě ponechává stranám možnost zvolit si právo rozhodné pro mimosmluvní závazkový vztah. Článek 4 odst. 3 uvedeného nařízení se podle mě v takovém případě rovněž nepoužije.

108 – Viz článek 3 nařízení Řím I.

109 – V témže smyslu viz Dickinson, A., „Towards an agreement on the concept of ‚contract‘ in EU Private International Law?“, *Lloyd's Maritime and Commercial Law Quarterly*, 2014, s. 466–474, zvláště s. 473.

110 – Viz mé stanovisko ve věci Bosworth a Hurley (bod 90).

111 – Viz zejména Briggs, A., *op. cit.*

85. Nicméně význam problému popsaného v předchozím bodě musí být relativizován. I za předpokladu, že by se příslušnost soudu příslušného pro rozhodování sporů ze smlouvy a příslušnost soudu místa deliktu v dotčené situaci neshodovaly¹¹², by totiž žalobce mohl vždy podat svou žalobu u soudů členského státu, v němž je usazen žalovaný, v souladu s čl. 4 odst. 1 nařízení Brusel Ia, které by tak byly příslušné k rozhodnutí o celé žalobě¹¹³. A dále argument týkající se řádného výkonu spravedlnosti je dvousečný. Řešení, které plyne z „maximalistického“ výkladu rozsudku Brogsitter, by sice umožnilo soustředit před soudem příslušným pro rozhodování sporů ze smlouvy spory vzniklé v souvislosti s jejím plněním, avšak tento výklad by naproti tomu mohl vést k roztržštění sporů týkajících se jednoho a téhož přečinu: pokud by se například takového přečinu dopustily společně tři osoby, z nichž jedna by byla smluvním partnerem postiženého, hrozilo by, že tento poškozený nebude moci podat jedinou žalobu proti všem třem spolupachatelům u soudu místa přečinu na základě čl. 7 bodu 2 nařízení¹¹⁴.

86. „Maximalistický“ výklad rozsudku Brogsitter nelze odůvodnit ani úvahami týkajícími se boje proti *forum shoppingu*. Je sice pravda, že pokud by v případě případného souběhu odpovědnosti soudní příslušnost závisela na právních základech uplatňovaných žalobcem, umožňovalo by to takový *forum shopping*. Jednak má na výběr nejen soud příslušný pro rozhodování sporů ze smlouvy, ale rovněž soud místa přečinu, tedy dva další možné soudy¹¹⁵. A dále si může do určité míry „zvolit svůj soud“ formulováním své žaloby na základě odpovídajících pravidel¹¹⁶.

87. Nicméně skutečnost, že si žalobce může vybírat mezi několika soudy, není v rámci nařízení Brusel Ia ničím neobvyklým. Sám unijní normotvůrce umožnil určitý *forum shopping*, když stanovil možnosti volby příslušnosti. V této souvislosti nelze skutečnost, že si žalobce z dostupných soudů vybere ten, který nejlépe odpovídá jeho zájmům s ohledem na procesní nebo substanciální výhody, které mu poskytuje, samu o sobě kritizovat¹¹⁷. *Forum shopping* je podle mého názoru problematický pouze tehdy, když vede ke zneužívání¹¹⁸.

88. Riziko takového zneužívajícího *forum shoppingu* je přitom omezeno skutečností, jak zdůraznila Wikingerhof, že příslušnost soudu příslušného pro rozhodování sporů ze smlouvy a soudu místa přečinu je v souladu s rozsudkem Kalfelis omezena na žaloby spadající do jejich „věcné“ oblasti. Kromě toho, jak tvrdila Komise, případné zneužití způsobu, jakým žalobce formuluje svou žalobu, nezůstane pro něho bez následků. Pokud by žalobu na deliktním základě formuloval pouze s cílem obejít příslušnost soudu příslušného pro rozhodování sporů ze smlouvy a ukázalo se, že použitelné právo¹¹⁹

112 – Stane se však, že soud určený čl. 7 bodem 1 nařízení Brusel Ia, a přinejmenším jeden ze soudů určených čl. 7 bodem 2 nařízení se shodují. Viz zejména rozsudek ze dne 27. října 1998, Réunion européenne a další (C-51/97, EU:C:1998:509, bod 35), v němž Soudní dvůr rozhodl, že místem vzniku škody v případě mezinárodní námořní přepravy zboží je místo, kam měl dopravce zboží dodat.

113 – Viz rozsudek Kalfelis (bod 20) a mé stanovisko ve věci Bosworth a Hurley (bod 85).

114 – Zejména žaloby na určení občanskoprávní odpovědnosti spadající pod *private enforcement* jsou často podány žalobcem, který jedná proti více žalovaným – například proti různým podnikům, které jsou účastníky protisoutěžní kartelové dohody – a zdá se vhodné, aby je mohl žalovat společně u soudu místa deliktu. Této možnosti by neměla bránit skutečnost, že jeden z těchto podniků je smluvním partnerem žalobce.

115 – Viz poznámka pod čarou 20 tohoto stanoviska.

116 – Viz mé stanovisko ve věci Bosworth a Hurley (bod 84), jakož Haftel, B., *op. cit.* Stejně tak i případná možnost žalobce dovolávat se u téže škodné události „smluvního závazkového vztahu“ ve smyslu nařízení Řím I, nebo „mimosmluvního závazkového vztahu“ ve smyslu nařízení Řím II mu nabízí možnost určitého *law shoppingu*.

117 – Viz mé stanovisko ve věci Bosworth a Hurley (bod 85), jakož i Fentiman, R., *op. cit.*, s. 278.

118 – Takové zneužívání podle mého názoru existuje, pokud žalobce uplatní své právo volby v rozporu s jeho účelem s jediným cílem, a to poškodit žalovaného, nebo pokud se obrátí na soud, o němž velmi dobře ví, že není příslušný, pouze za účelem vyvolat průtahy nebo pokud proti žalovanému využívá jiné techniky procesního obtěžování. Viz zejména Usunier, L., „Le règlement Bruxelles I bis et la théorie de l'abus de droit“, v Guinchar, E., *Le nouveau règlement Bruxelles I bis*, Brusel, 2014, s. 449–480.

119 – Konkrétně jde o to, zda *lex causae* stanoví ve věci samé pravidlo „zákazu souběhu“. Pokud se souběžné žaloby zakládají na dvou odlišných „závazcích“, je možné, že bude třeba v tomto ohledu zkoumat dvě *leges causae*. V takovém případě by bylo třeba rovněž zjistit, zda procesní pravidla vztahující se na soud, kterému byla věc předložena, jež spadají do *lex fori*, umožňují podání souběžných žalob pro tutéž škodnou událost. Pro další podrobnosti viz Plender, R., a Wilderspin, M., *The European Private International Law of Obligations*, Sweet & Maxwell, London, 4. vydání, 2015, s. 67 až 71.

podobně jako francouzské a belgické právo tuto volbu zakazuje, bude tato žaloba meritorně odmítnuta. Mimoto, pokud by žalobce formuloval zjevně neopodstatněnou deliktní žalobu pouze za účelem vyvolat průtahy, jeho jednání by mohlo spadat do působnosti pravidel v oblasti zneužití řízení stanovených *lex fori*.

89. Připomínám ostatně, že smluvní strany, které si přejí vyhnout se jakémukoliv *forum shoppingu*, mohou uzavřít dohodu o příslušnosti, která případně založí výlučnou příslušnost určitého soudu, s čímž počítá článek 25 nařízení Brusel Ia. Je-li totiž taková dohoda platná a její formulace je dostatečně široká, použije se na všechny vzniklé nebo budoucí spory z jejich smluvního vztahu, včetně žalob ve „věcech týkajících se deliktní odpovědnosti“ s ním souvisejících¹²⁰.

3. K nutnosti upřesnit „maximalistický“ výklad rozsudku Brogsitter

90. Jak vyplývá z předchozího pododdílu, jediným platným výkladem rozsudku Brogsitter je podle mého názoru výklad „minimalistický“ uvedený v bodě 70 tohoto stanoviska. Obdobně jako Komise jsem toho názoru, že uvedený výklad je slučitelný s rozsudkem Kalfelis. Pokud totiž vycházíme z uvedeného výkladu, oba tyto rozsudky spočívají v zásadě na stejné logice: podřazení žaloby na určení odpovědnosti podané ve sporu mezi smluvními stranami pod věci, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, ve smyslu čl. 7 bodu 1 nařízení Brusel Ia, nebo pod „věci týkající se deliktní odpovědnosti“ ve smyslu čl. 7 bodu 2 uvedeného nařízení obecně závisí na závazku – „smluvním“, nebo „z deliktu“ – jenž je jejím důvodem¹²¹. V případě souběžných návrhů spočívajících na odlišných „závazcích“ musí být každý z nich podřazen samostatně do příslušné kategorie.

91. Ohledně takových návrhů totiž není žádný důvod k odchýlení se od přístupu shrnutého v bodě 49 tohoto stanoviska. Důvod soudu předložené žaloby obecně vymezuje aspekty, o nichž tento bude muset rozhodnout, a tudíž její „smluvní“, nebo „deliktní“ povahu.

92. Rozsudky Kalfelis a Brogsitter se ve skutečnosti liší, pouze pokud jde o metodu umožňující určit „závazek“ představující důvod žaloby. V prvním uvedeném rozsudku vycházel Soudní dvůr z hmotněprávních pravidel, jichž se dovolával žalobce ve své žalobě. Ve druhém navrhl metodu kvalifikace, která by měla být objektivnější a spočívala na „nezbytnosti“ „výkladu“ nebo „zohlednění“ smlouvy za účelem „prokázání dovolené, či naopak nedovolené povahy jednání vytykaného“ žalovanému žalobcem¹²².

93. Podle mého názoru jsou však tyto způsoby vzájemně slučitelné, či se dokonce doplňují.

120 – Viz bod 140 tohoto stanoviska.

121 – Takto musí být podle mého názoru chápána zejména formulace uvedená v bodě 26 rozsudku Brogsitter, podle níž vnitrostátnímu soudu přísluší „ověřit, zda je předmětem žalob návrh na náhradu škody, za jejíž příčinu lze rozumně považovat porušení práv a povinností ze smlouvy uzavřené mezi účastníky“.

122 – Viz rozsudek Brogsitter (body 25 a 26). Zdá se, že Soudní dvůr v uvedeném rozsudku vycházel ze své judikatury týkající se žalob na určení občanskoprávní odpovědnosti směřujících proti Unii. Připomínám, že Smlouva o FEU stanoví v této oblasti rozdělení příslušnosti mezi unijní a vnitrostátní soudy: zatímco spory týkající se *mimosmluvní odpovědnosti* Unie patří do výhradní příslušnosti unijních soudů (viz čl. 256 odst. 1, článek 268 a čl. 340 druhý pododstavec SFEU), ty, které se týkají její *smluvní odpovědnosti*, spadají při neexistenci rozhodčí doložky do příslušnosti soudů vnitrostátních (viz články 272 a 274 SFEU). Podle uvedené judikatury platí, že unijní soudy nemohou za účelem stanovení, zda žaloba na určení občanskoprávní odpovědnosti podaná proti Unii spadá do jejich příslušnosti, vycházet pouze z právních norem uplatňovaných žalobcem. Tyto soudy jsou povinny ověřit, zda je předmětem žaloby na náhradu škody, která je k nim podána, návrh na náhradu újmy, který objektivně a celkově vychází z práv a povinností smluvní, či mimosmluvní povahy. Za tímto účelem musí uvedené soudy s ohledem na analýzu různých skutečností obsažených ve spise, jako jsou zejména údajně porušené právní pravidlo, povaha uplatňované škody, vytykané jednání a právní vztahy existující mezi stranami, ověřit, zda mezi nimi existuje smluvní kontext související s předmětem sporu, jehož důkladný přezkum se jeví být nezbytným pro rozhodnutí o uvedené žalobě. V tomto rámci bude žaloba považována za založenou na smluvní odpovědnosti Unie, pokud z úvodní analýzy uvedených skutečností vyplyne, že *k prokázání opodstatněnosti nároků žalobce je nezbytné vyložit obsah jedné nebo několika smluv uzavřených mezi dotčenými účastníky řízení* (viz zejména rozsudky ze dne 18. dubna 2013, Komise v. Systran a Systran Luxembourg, C-103/11 P, EU:C:2013:245, body 61 až 67, jakož i ze dne 10. července 2019, VG v. Komise, C-19/18 P, EU:C:2019:578, body 28 až 30).

94. Za účelem ověření příslušnosti podle čl. 7 bodu 1 nebo 2 nařízení Brusel Ia je totiž logické, aby se soud, k němuž byla podána žaloba, přednostně opřel o hmotněprávní pravidla, jichž se žalobce dovolává ve své žalobě. Jak jsem vysvětlil v bodě 62 tohoto stanoviska, uvedená pravidla poskytují klíč pro interpretaci skutkových okolností a „závazku“, který z nich žalobce vyvozuje. Tatáž logika, spočívající na zkoumání hmotněprávních pravidel, na nichž je žaloba založena, pro určení její kvalifikace, se ostatně vyskytuje v judikatuře týkající se jiných ustanovení uvedeného nařízení¹²³.

95. Konkrétně, pokud se žalobce dovolává ustanovení smlouvy nebo takových právních předpisů, které jsou použitelné z důvodu této smlouvy, jako jsou ustanovení týkající se závazného účinku smluv a odpovědnosti dlužníka za neplnění svých smluvních závazků¹²⁴, plyne z toho, že žaloba je založena na „smluvním závazku“ ve smyslu judikatury Soudního dvora. Naopak, dovolává-li se předpisů, které ukládají všeobecnou povinnost nezávisle na jakémkoli dobrovolném závazku, je žaloba založena na „závazku z deliktu“ ve smyslu uvedené judikatury.

96. V případě, že žalobce ve své žalobě hmotněprávní předpisy neuvede¹²⁵ se metoda nijak zásadně nezmění. Jak jsem totiž uvedl, tyto předpisy nejsou samy o sobě předmětem kvalifikace. Poskytují pouze klíč pro výklad skutkových okolností a nástin „závazku“, který z nich žalobce vyvozuje. Konkrétně, pokud žaloba hmotněprávní předpisy neuvádí, musí soud z jejich ostatních prvků – jako jsou vylíčení skutkového stavu nebo návrhová žádání – dovodit „závazek“, jehož se žalobce dovolává.

97. V tomto kontextu může „kritérium“ vzešlé z rozsudku Brogsitter soudu v případě pochybností umožnit určit závazek, na němž je návrh založen, tím, že na něj změnil náhled. Pokud se „výklad“ nebo „zohlednění“ smlouvy (nebo jiné formy dobrovolného závazku) jeví „nezbytnými“ za účelem „prokázání dovolené, či naopak nedovolené povahy jednání vytykáného“ žalovanému žalobcem, plyne z toho, že žaloba je založena na porušení „smluvního závazku“: jednání vytykávané v takovém návrhu je protiprávní a zakládá odpovědnost žalovaného, pokud porušuje takový „závazek“, což závisí na ustanoveních dotčené smlouvy a na ni použitelného práva. Naopak, pokud se žaloba zakládá na porušení všeobecné povinnosti uložené zákonem, nebude nutné provádět „výklad“ nebo „zohlednění“ smlouvy pro určení, zda je nedovolené povahy jednání vytykávané žalobou protiprávní, jelikož povinnost existuje nezávisle na smlouvě: protiprávnost takového jednání bude záviset na právních předpisech stanovujících takovou povinnost¹²⁶.

123 – Zejména, za účelem určení, zda je žaloba vyloučena z působnosti nařízení Brusel Ia na základě jeho čl. 1 odst. 2 písm. b), týkajícího se „insolvenčních a podobných řízení“, je třeba ověřit, zda „vyvozuje svůj právní základ z úpadkového práva“ (viz zejména rozsudky ze dne 22. února 1979, Gourdain, 133/78, EU:C:1979:49, bod 4, a obdobně ze dne 4. prosince 2019, Tiger a další, C-493/18, EU:C:2019:1046, bod 27). Stejně tak za účelem určení, zda se žaloba týká „věcných práv k nemovitostem“ ve smyslu čl. 24 odst. 1 nařízení Brusel Ia, je třeba ověřit, zda je „podložena věcným právem“ (viz zejména rozsudek ze dne 10. července 2019, Reitbauer a další, C-722/17, EU:C:2019:577, bod 45). Za účelem určení, zda se jedná o žalobu, jejímž „předmětem je [...] platnost usnesení [statutárních] orgánů“ ve smyslu čl. 24 odst. 2 uvedeného nařízení, je třeba ověřit, zda žalobce zpochybňuje platnost usnesení orgán společnosti „s ohledem na použitelné společenské právo nebo ustanovení stanov týkající se fungování jejich orgánů“ (viz zejména rozsudek ze dne 23. října 2014, flyLAL-Lithuanian Airlines, C-302/13, EU:C:2014:2319, bod 40).

124 – Viz například Court of Appeal (Odvolací soud, Spojené království), 9. srpna 2018, *Cristiano Committeri v Club Méditerranée SA and others*, [2018] EWCA Civ 1889.

125 – Některé právní řády včetně práva anglického sice ukládají žalobcům povinnost uvést v žalobě nejen skutkové okolnosti a předmět jejich návrhu, ale i právní předpisy, o něž se opírají, avšak jiné právní řády včetně práva francouzského takové požadavky na žalobce nekladou. Viz mé stanovisko ve věci Bosworth a Hurley (bod 86).

126 – V téže smyslu viz Weller, M., *op. cit.* V případě souběhu odpovědnosti jsou „smluvní“ závazky a „závazky z deliktu“ týkající se téže škodné události v zásadě na sobě nezávislé. Například při škodě způsobené vadným výrobkem, uvedené v bodě 54 tohoto stanoviska, může soud rozhodnout o tom, zda došlo k porušení zákonné povinnosti v oblasti bezpečnosti výrobků nezávisle na prodejní smlouvě. Taková povinnost se totiž uplatní nezávisle na dotčené smlouvě a z tohoto důvodu není v žádném případě „nezbytné“ provádět „výklad“ nebo „zohlednění“ takové smlouvy pro učinění závěru, že je nedovolené vyrábět zboží s nebezpečnou vadou nebo co takovou vadu představuje.

98. Jak tvrdila Komise, rozsudek Brogsitter umožňuje soudu určit „smluvní“ nebo „deliktní“ kvalifikaci žaloby v závislosti na referenčním bodu, ve vztahu k němuž bude muset posoudit legalitu jednání, které žalobce vytýká žalovanému, podle toho, zda se jedná o smlouvu – a na ni použitelné právo – nebo o předpisy ukládající všeobecnou povinnost nezávisle na takové smlouvě. Podle mého názoru metody vzešlé z rozsudku Kalfelis a z rozsudku Brogsitter – pokud jsou vykládány takto – povedou ve většině případů k témuž výsledku, jelikož dané jednání a referenční bod pro posouzení jeho legality závisejí v zásadě na tom, co uvede žalobce ve své žalobě.

99. Rozsudek Brogsitter může nicméně korigovat zvláštní případy, v nichž se žalobce dovolává předpisů, jež jsou ve vnitrostátním právu považovány za předpisy v oblasti deliktů a ukládají dodržování smluvních závazků, takže jejich porušení předpokládá porušení smlouvy. Konkrétně mám na mysli případy, v nichž porušení „smluvního závazku“ představuje samo o sobě přečin¹²⁷. V nich rozhodnutí o žalobě předpokládá především „výklad“ nebo „zohlednění“ dotčené smlouvy pro účely konstatování takového porušení a v důsledku toho i existence tvrzeného přečinu. Taková žaloba tedy ve skutečnosti vyvolává především otázky smluvní povahy. Je tudíž třeba mít za to, že taková žaloba se zakládá v podstatě na porušení „smluvního závazku“, jelikož „závazek z deliktu“, jehož se žalobce dovolává, neexistuje samostatně.

100. Stručně řečeno, pokud žalobce ve své žalobě uplatňuje hmotněprávní předpisy ukládající všeobecnou povinnost a pokud se nejedná o „nezbytný“ určit obsah smlouvy pro posouzení (ne)dovolenosti jednání vytýkaného žalovanému, zakládá se žaloba na „závazku z deliktu“, a spadá tak pod „věci týkající se deliktní odpovědnosti“ ve smyslu čl. 7 bodu 2 nařízení Brusel Ia¹²⁸.

101. Naopak, pokud soud bez ohledu na uplatňované předpisy může posuzovat legalitu jednání vytýkaného žalovanému pouze vzhledem ke smlouvě, zakládá se žaloba v podstatě na „smluvním závazku“, a spadá tak pod věci týkající se „smlouvy nebo nároky ze smlouvy“ ve smyslu čl. 7 bodu 1 nařízení.

102. Je však třeba dvou upřesnění. *Zprvu* bych chtěl podotknout, že doslovně chápaný rozsudek Brogsitter by mohl naznačovat, že k „výkladu“ nebo „zohlednění“ smlouvy nesmí k tomu, aby žaloba na určení odpovědnosti spadala mezi „věci týkající se deliktní odpovědnosti“, dojít v žádné fázi zkoumání přečinu.

103. V tomto ohledu může dojít k tomu, že v rámci žaloby na určení deliktní odpovědnosti vyvstane rovněž předběžná nebo incidenční otázka smluvního charakteru. Jak upřesním v bodě 123 tohoto stanoviska, tak je tomu i ve věci v původním řízení. V daném případě je totiž nezbytné nejprve vyložit smlouvu zavazující společnosti Wikingerhof a Booking.com za účelem prokázání věcné správnosti určitých skutečností vytýkaných první z nich té druhé s ohledem na právo hospodářské soutěže¹²⁹.

127 – Rozsudku Brogsitter lze totiž rozumět v tom smyslu, že podle Soudního dvora porušení závazku exkluzivity, kterým byly údajně strany na základě smlouvy vázány, charakterizovalo samo o sobě dovolávané přečiny. Návrhy vznesené na deliktním základu a ty vznesené na základě smluvním tedy pro Soudní dvůr spočívaly v podstatě na jednom a témž závazku, a sice „smluvním závazku“ exkluzivity.

128 – Viz mé stanovisko ve věci Bosworth a Hurley (body 79 a 83).

129 – Nebo vezměme jiný příklad, kdy X uzavřel smlouvu s Y a Z podniká Y tuto smlouvu porušit. Pokud X zažaluje Z na základě deliktní odpovědnosti za to, že úmyslně podnikl Y k porušení smlouvy, měl by prokázat, že Y smlouvu skutečně porušil. Soud za tím účelem bude muset provést výklad smlouvy. Jedná se o předběžnou otázku, která umožní určit, zda skutečně došlo k jednání relevantnímu v rámci přezkumu jinak „deliktní“ žaloby (viz Hartley, T., *op. cit.*, s. 109).

104. Podle ustálené judikatury Soudního dvora je přitom třeba pro účely nařízení Brusel Ia žalobu kvalifikovat s ohledem na v ní vznesený hlavní právní aspekt. Existence pouhé předběžné nebo incidenční otázky smluvního rázu, o níž musí soud rozhodnout k tomu, aby mohl rozhodnout o žalobě, nemůže vést k její kvalifikaci¹³⁰. Pokud by tomu tak nebylo, znamenalo by to, že by soud příslušný pro rozhodování o sporech ze smlouvy získal pravomoc rozhodnout o žalobě, která v podstatě nenastoluje smluvní otázky, a která tudíž nemá s tímto soudem nijak zvláště úzkou vazbu. Takový výsledek by byl v rozporu s cílem blízkosti, a tedy i s cílem řádného výkonu spravedlnosti¹³¹. Rozsudek Brogsitter tedy nelze vykládat v opačném smyslu.

105. *Zadruhé* z rozsudku Brogsitter jasně nevyplývá, zda se „nezbytnost“ výkladu nebo zohlednění smlouvy pro účely určení, zda žaloba na určení odpovědnosti spadá pod věci, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, nebo pod „věci týkající se delikt ní odpovědnosti“, posuzuje výlučně s ohledem na uvedenou žalobu, tak jak byla vznesena žalobcem, nebo rovněž s ohledem na případný důvod na obranu uplatněný žalovaným před soudem, u něhož bylo zahájeno řízení, proti této žalobě.

106. Mám na mysli například situaci, kdy žalobce by podal žalobu na určení delikt ní odpovědnosti z důvodu porušení autorských práv, proti níž by žalovaný namítal existenci licenční smlouvy uzavřené účastníky řízení. Vzhledem k tomu, že přečin porušení práv z duševního vlastnictví předpokládá, že třetí osoba užívá chráněné dílo spadající, na něž se vztahují výlučná práva, která zákon přiznává jeho autorovi, bez jeho svolení¹³², musel by soud při rozhodování o dané žalobě určit, zda daná smlouva umožňovala či nikoli vytykané užívání díla. Dále lze uvést příklad žaloby na určení delikt ní odpovědnosti podané obětí újmy na zdraví, ke které došlo v souvislosti s užíváním sportovního vybavení, proti pronajímateli tohoto vybavení, proti níž by žalovaný namítal ujednání v nájemní smlouvě, jehož předmětem je zproštění jeho osoby odpovědnosti za takovou újmu.

107. Z ustálené judikatury Soudního dvora přitom vyplývá, že ve fázi ověřování své příslušnosti musí soud, jemuž byla věc předložena, nikoliv posoudit přípustnost nebo opodstatněnost žaloby, nýbrž omezit se na identifikaci vazby na stát, v němž má soud sídlo, která by odůvodňovala jeho příslušnost na základě některého z ustanovení nařízení Brusel Ia. Za tímto účelem může daný soud považovat relevantní tvrzení žalobce za prokázaná¹³³. Jinými slovy, soud, jemuž byla žaloba předložena, musí určit svou příslušnost s ohledem na žalobcem formulovanou žalobu, přičemž důvody uplatněné žalovaným na obranu jsou v tomto ohledu irelevantní¹³⁴.

130 – V tomto smyslu viz rozsudky ze dne 25. července 1991, Rich (C-190/89, EU:C:1991:319, body 26 až 28), ze dne 14. listopadu 2002, Baten (C-271/00, EU:C:2002:656, body 46 a 47), jakož i ze dne 16. listopadu 2016, Schmidt (C-417/15, EU:C:2016:881, bod 25). Naproti tomu v oblasti kolizních norem musí být každá z právních otázek předestřené v žalobě kvalifikována odděleně. Viz rozsudky ze dne 21. ledna 2016, ERGO Insurance a Gjensidige Baltic (C-359/14 a C-475/14, EU:C:2016:40, body 50 až 62), ze dne 7. dubna 2016, KA Finanz (C-483/14, EU:C:2016:205, body 52 až 58), jakož i ze dne 28. července 2016, Verein für Konsumenteninformation (C-191/15, EU:C:2016:612, body 35 až 60). Viz rovněž mé stanovisko ve věci Verein für Konsumenteninformation (C-272/18, EU:C:2019:679, bod 51).

131 – Obdobně viz rozsudek ze dne 12. května 2011, BVG (C-144/10, EU:C:2011:300, bod 39).

132 – Viz zejména rozsudek ze dne 14. listopadu 2019, Spedidam (C-484/18, EU:C:2019:970, bod 38 a citovaná judikatura).

133 – Viz zejména rozsudky ze dne 25. října 2012, Folien Fischer a Fofitec (C-133/11, EU:C:2012:664, bod 50), jakož i ze dne 28. ledna 2015, Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, bod 62).

134 – Viz zejména rozsudek ze dne 29. června 1994, Custom Made Commercial (C-288/92, EU:C:1994:268, bod 19), ve kterém Soudní dvůr zdůraznil, že soud, jemuž byla věc předložena, by neměl být za účelem ověření své příslušnosti nucen „zohledňovat [...] námitky uplatňované žalovaným“. V tomto ohledu podle mého názoru není žádný rozpor mezi tímto tvrzením a následnou judikaturou Soudního dvora, podle níž soud, jemuž byla věc předložena, musí ve fázi posuzování své příslušnosti „posoudit všechny informace, které má k dispozici, včetně případných námitek žalovaného“ (rozsudek ze dne 16. června 2016, Universal Music International Holding, C-12/15, EU:C:2016:449, bod 46). Tuto judikaturu je totiž třeba chápat v tom smyslu, že soud, jemuž byla věc předložena, musí v dané fázi zohlednit nikoli důvody vznesené na obranu žalovaným ve věci samé, nýbrž *jeho případné argumenty ohledně příslušnosti*, týkající se například místa, kde došlo ke škodné události, ve smyslu čl. 7 bodu 2 nařízení Brusel Ia atd. (v tomto smyslu viz stanovisko generálního advokáta Szpunara ve věci Kolassa, C-375/13, EU:C:2014:2135, bod 77).

108. V souladu s touto logikou Soudní dvůr uvedl, že soud, kterému byla předložena žaloba na plnění smlouvy, je příslušný na základě čl. 7 bodu 1 nařízení Brusel Ia, i když žalovaný uplatňuje jako důvod na obranu neexistenci (nebo neplatnost) smlouvy¹³⁵. Obdobně soud, u něhož byla podána žaloba založená na „závazku z deliktu“, nemůže mít za to, že tato spadá pod věci, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, pouze proto, že žalovaný uplatnil jako důvod obhajoby existenci smlouvy mezi účastníky řízení. I v tomto případě nelze rozsudek Brogsitter vykládat v opačném smyslu. Aspekt případného odůvodnění nebo smluvně zakotveného zproštění odpovědnosti za vytýkané jednání představuje i zde pouhou incidenční otázku v rámci posuzování přečinu.

109. Takový výklad podle mého názoru zaručuje právní jistotu, jelikož umožňuje soudu, jemuž byla věc předložena, ověřit svou příslušnost *ab initio* s ohledem na žalobní návrh, aniž by byl nucen provádět důkladnou analýzu věci samé a nezávisle na tom, zda se žalovaný účastní řízení¹³⁶. Naopak by bylo v rozporu se zásadou právní jistoty a s cílem vysoké míry předvídatelnosti pravidel pro určení příslušnosti, kdyby použitelnost čl. 7 bodu 1 nebo 2 nařízení Brusel Ia závisela na důvodu na svoji obranu, který může žalovaný uplatnit i opožděně¹³⁷. Mimoto by to znamenalo, že žalovanému by k tomu, aby vyloučil použití pravidla příslušnosti ve „věcech týkajících se deliktů odpovědnosti“ stanoveného v čl. 7 bodu 2, stačilo, aby se dovolával existence smlouvy, která jej váže k žalobci¹³⁸.

110. Uvedený výklad je podle mého názoru podepřen rozsudkem *Hi Hotel HCF*¹³⁹. Ve věci, ve které byl vydán tento rozsudek, vyhlášený krátce po rozsudku Brogsitter, podal žalobce u soudu v souladu s čl. 7 bodem 2 nařízení Brusel Ia žalobu na určení deliktů odpovědnosti založenou na porušení svých autorských práv. Žalovaný proti žalobě namítal smlouvu dříve uzavřenou mezi stranami, která podle něj stanovovala převod dotčených práv v jeho prospěch, a z tohoto důvodu zpochybňoval existenci přečinu a relevantnost uvedeného ustanovení. Soudní dvůr přitom v podstatě připomněl, že soud, jemuž byla věc předložena, musí určit svou příslušnost s ohledem na žalobcem vznesenou žalobu deliktů povahy, a to nezávisle na důvodu obhajoby smluvního charakteru uplatněném žalovaným¹⁴⁰.

111. Před uzavřením tohoto oddílu je ještě třeba zkoumat dva body. *Zprvu*, jak uvedla Komise na jednání, kvalifikace žaloby neprobíhá tímž způsobem, jestliže jsou strany vázány pojistnou, spotřebitelskou nebo pracovní smlouvou. Na rozdíl od pravidel pro určení zvláštní příslušnosti stanovených v článku 7 nařízení Brusel Ia¹⁴¹ totiž oddíly 3, 4 a 5 kapitoly II nařízení, týkající se žalob „ve věcech pojištění“, ve věcech „spotřebitelských smluv“ a ve věcech „individuálních pracovních smluv“, sledují cíl ochrany slabší strany smlouvy – pojištěného, spotřebitele nebo zaměstnance –¹⁴² a mají kogentní povahu. Jde tedy o zabránění tomu, aby druhá smluvní strana mohla obejít tyto oddíly tím, že založí svou žalobu na deliktů odpovědnosti. Mimoto uvedené oddíly nesledují cíl blízkosti jako

135 – Viz zejména rozsudek ze dne 4. března 1982, *Effer* (38/81, EU:C:1982:79, body 7 a 8).

136 – V témže smyslu viz *Dickinson, A.*, *op. cit.*, obzvláště pak s. 471.

137 – Obdobně viz rozsudky ze dne 25. července 1991, *Rich* (C-190/89, EU:C:1991:319, bod 27), ze dne 8. května 2003, *Gantner Electronic* (C-111/01, EU:C:2003:257, body 24 až 32), jakož i ze dne 12. května 2011, *BVG* (C-144/10, EU:C:2011:300, bod 35). Viz v témže smyslu rovněž *Zogg, S.*, *op. cit.*, s. 50 a 51.

138 – Obdobně viz rozsudky ze dne 4. března 1982, *Effer* (38/81, EU:C:1982:79, bod 8), a ze dne 12. května 2011, *BVG* (C-144/10, EU:C:2011:300, body 34 a 35). Viz rovněž mé stanovisko ve věci *Bosworth a Hurley* (bod 89); *Brosch, M.*, „Die Brogsitter-Defence: Neues zur Annexzuständigkeit am Vertragsgerichtsstand für deliktische Ansprüche in der EuGVVO, zugl. Anmerkung zu EuGH 13. 3. 2014, C-548/12, *Marc Brogsitter/Fabrication de Montres Normandes EURL und Karsten Frälsdorf*“, *ÖJZ* 2015, s. 958 až 960, jakož i *Magnus, U.*, a *Mankowski, P.*, *op. cit.*, s. 168.

139 – Rozsudek ze dne 3. dubna 2014 (C-387/12, EU:C:2014:215).

140 – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 3. dubna 2014, *Hi Hotel HCF* (C-387/12, EU:C:2014:215, body 16 až 22).

141 – Soudní dvůr opakovaně rozhodl, že cílem čl. 7 bodu 2 nařízení Brusel Ia není ochrana jedné ze stran sporu (viz zejména rozsudek ze dne 17. října 2017, *Bolagsupplysningen a Ilsjan*, C-194/16, EU:C:2017:766, body 38 a 39). Totéž podle mého názoru platí pro čl. 7 bod 1 nařízení.

142 – Viz bod 18 odůvodnění nařízení Brusel Ia.

takový a určení smluvního závazku, na kterém je založena žaloba žalobce, není nezbytné pro uplatnění kritérií pro určení příslušnosti, která stanovují. Všechny žaloby podané stranami takových smluv, které se týkají sporů vzniklých při jejich plnění, tak spadají v zásadě do uvedených oddílů bez ohledu na svůj právní základ¹⁴³.

112. *Zadruhé* část právní nauky¹⁴⁴ navrhuje přiznat soudu příslušnému pro rozhodování sporů ze smlouvy podle čl. 7 bodu 1 nařízení Brusel Ia akcesorickou příslušnost, aby mohl rozhodovat o „deliktních“ návrzích úzce souvisejících s návrhy „smluvními“, zejména ve sporech zahrnujících možný souběh odpovědnosti. Jedná se tedy o to, zda je třeba v tomto ohledu upřesnit rozsudek Kalfelis.

113. Zdůrazňuji, že se tento aspekt liší od aspektu kvalifikace diskutovaného v předchozích bodech tohoto stanoviska. Pokud totiž musí být návrh spočívající na právním základě považovaném ve vnitrostátním právu za deliktní kvalifikován jako „smluvní“ ve smyslu čl. 7 bodu 1 nařízení Brusel Ia na základě rozsudku Brogister, nemůže být vzhledem k této kvalifikaci předložen k soudu místa přečinu podle čl. 7 bodu 2 nařízení. Naproti tomu připuštění příslušnosti soudu příslušného pro rozhodování „deliktních“ návrhů v autonomním smyslu tohoto výrazu, které jsou akcesorické ke „smluvním“ návrhům, by nebránilo žalobci v předložení prvně uvedených návrhů témuž soudu rozhodujícímu o přečinu. Měl by jednoduše rovněž možnost předložit vše soudu příslušnému pro rozhodování sporů ze smlouvy.

114. Je sice pravda, že zásada, že akcesorický návrh následuje hlavní věc, není judikatuře Soudního dvora týkající se nařízení Brusel Ia zcela cizí¹⁴⁵. Mimoto by připuštění takové akcesorické příslušnosti mělo výhody pro řádný výkon spravedlnosti, jelikož by umožnilo určitou hospodárnost řízení.

115. Podle mého názoru to nicméně nemění nic na tom, že ve svém současném znění nařízení Brusel Ia takové řešení neumožňuje. Připomínám totiž, že zvláštní příslušnost stanovená v uvedeném nařízení závisí na „věcné oblasti“ sporu. Body 1 a 2 článku 7 nařízení jasně rozlišují mezi žalobami „smluvní“ a „deliktní“ povahy. Není tedy možné spojovat s čl. 7 bodem 1 návrhy spadající do druhé kategorie, aniž by byl tento systém narušen a aniž by byla rozšířena působnost tohoto ustanovení – které, jak připomínám, musí být vykládáno restriktivně – nad rámec toho, co vyžaduje jeho cíl, tedy zajistit, aby spory týkající se především aspektů smluvní povahy mohly být na základě žalobcovy volby zkoumány soudem, který má ke spornému smluvnímu závazku nejbližší¹⁴⁶. Podle mého názoru by unijnímu normotvůrci příslušelo stanovit takovou akcesorickou příslušnost, a to příslušnou změnou uvedeného čl. 7 bodu 1 nebo změnou pravidla spojitosti stanoveného v článku 30 nařízení Brusel Ia na kritérium zakládající příslušnost¹⁴⁷. Jak jsem uvedl v bodě 85 tohoto stanoviska, než se tak stane, má žalobce mající zájem o hospodárnost řízení možnost uplatnit všechny své nároky u soudů členského státu, v němž je usazen žalovaný, v souladu s čl. 4 odst. 1 nařízení.

143 – Pokud jde o oddíl 4 kapitoly II nařízení Brusel Ia, viz rozsudky ze dne 11. července 2002, Gabriel (C-96/00, EU:C:2002:436, body 54 až 58), a ze dne 2. dubna 2020, Reliantco Investment a Reliantco Investment Limassol Sucursala București (C-500/18, EU:C:2020:264, body 58 až 73), a pokud jde o oddíl 5 uvedené kapitoly, viz mé stanovisko ve věci Bosworth a Hurley (body 91 až 103). Soudní dvůr dosud neměl příležitost se k této otázce vyjádřit v rámci oddílu 3 uvedené kapitoly. Nicméně, podle obdobného přístupu, pokud jde o tento oddíl 3, viz Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud spojeného království), 1. dubna 2020, *Aspen Underwriting Ltd and others v Credit Europe Bank NV*, (2020) UKSC 11, body 34 až 41.

144 – Viz zejména Briggs, A., *op. cit.*, s. 237, a Weller, M., *op. cit.*

145 – Viz zejména rozsudek ze dne 15. ledna 1987, Shenavai (266/85, EU:C:1987:11, bod 19).

146 – V témže smyslu viz Zogg, S., *op. cit.*, s. 57 až 62, a Minois, M., *op. cit.*, s. 250.

147 – Za současného stavu nařízení Brusel Ia představuje jeho článek 30 výjimku, která umožňuje, jsou-li k soudům různých členských států podány spolu související žaloby, aby soudy, u nichž bylo řízení zahájeno později, řízení přerušily. K rozšíření pravidla spojitosti viz Gaudemet-Tallon, H., *op. cit.*, s. 175.

C. Kvalifikace žalob na určení občanskoprávní odpovědnosti podaných ve sporech mezi smluvními stranami a založených na porušení pravidel práva hospodářské soutěže

116. Ve světle judikatury Soudního dvora, tak jak byla osvětlena ve dvou předchozích oddílech tohoto stanoviska, je podle mého názoru o kvalifikaci takové žaloby na určení občanskoprávní odpovědnosti založené na porušení pravidel práva hospodářské soutěže, jako je v projednávaném případě žaloba podaná společností Wikingerhof proti společnosti Booking.com, jen málo pochyb.

117. Připomínám, že skutečnost, že uvedené dvě společnosti jsou vázány smlouvou, nemůže stačit k tomu, aby bylo možné mít za to, že tato žaloba spadá mezi věci, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, ve smyslu čl. 7 bodu 1 nařízení Brusel Ia. To, zda se žalobkyně v projednávané věci mohla hypoteticky dovolávat porušení této smlouvy¹⁴⁸, není v tomto ohledu rovněž rozhodující.

118. Jak jsem totiž postupně uváděl v celém tomto stanovisku, podřazení žaloby pod věci, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, ve smyslu čl. 7 bodu 1 nařízení Brusel Ia, nebo pod „věci týkající se deliktů odpovědnosti“ ve smyslu čl. 7 bodu 2 nařízení závisí na jejím předmětu, tzn. na závazku, na kterém je tato žaloba (skutečně) založena.

119. V projednávaném případě se Wikingerhof ve své žalobě dovolávala ustanovení německého práva hospodářské soutěže. Tato ustanovení mají chránit trh a za tímto účelem ukládají všem společnostem povinnosti. Nezávisle na tom, zda se německé právo na dotčenou žalobu skutečně použije, o čemž není ve fázi zkoumání příslušnosti rozhodnuto¹⁴⁹, dovolávání se dotčených ustanovení svědčí o tom, že uvedená společnost ve své žalobě uplatňuje údajné porušení povinností uložené zákonem nezávisle na smlouvě nebo jiném dobrovolném závazku ze strany společnosti Booking.com. Daná žaloba je tedy založena na závazku „z deliktu“ ve smyslu čl. 7 bodu 2 nařízení Brusel Ia¹⁵⁰.

120. „Delikt“ povaha tohoto závazku je potvrzena rozsudkem CDC Hydrogen Peroxide¹⁵¹, jak správně uvedly Wikingerhof a Komise. V uvedeném rozsudku, který se pro připomenutí týkal žalob na náhradu škody podaných na základě pravidel práva hospodářské soutěže subjekty kupujícími¹⁵² chemický výrobek vůči ho vyrábějícím podnikům, kdy se tyto účastnily protisoutěžní kartelové dohody, v jejímž rámci zejména určovaly ceny dotčeného výrobku, Soudní dvůr rozhodl, že i když se kupující zajisté zásobili v rámci smluvních vztahů s různými účastníky dotčené kartelové dohody, „skutečnost, jež vedla ke vzniku tvrzené škody, nespočívá v možném porušení smluvních povinností, ale v omezení smluvní svobody v důsledku této kartelové dohody, které kupujícímu znemožňuje zásobit se za cenu stanovenou podle zákonů trhu“¹⁵³.

121. Obdobně se v projednávaném případě Wikingerhof dovolává nikoliv porušení smlouvy, která jí váže ke společnosti Booking.com, nýbrž toho, že tato zneužívá svého dominantního postavení tím, že jí vnucuje neférové obchodní podmínky, zejména prostřednictvím všeobecných podmínek, které v rámci jejich vztahu uplatňuje.

148 – V tomto ohledu Wikingerhof na jednání v odpovědi na otázku Soudního dvora uvedla, že hypoteticky mohla svou žalobu formulovat na základě ustanovení německého práva v oblasti smluvní odpovědnosti, konkrétně na základě nesplnění povinností plnění smluv v dobré víře.

149 – Tak tomu bude každopádně ohledně čl. 6 odst. 3 nařízení Řím II.

150 – Obdobně viz rozsudky ze dne 23. října 2014, flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319, bod 28), ze dne 21. května 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, body 34 až 56), ze dne 5. července 2018, flyLAL-Lithuanian Airlines (C-27/17, EU:C:2018:533, bod 51), jakož i ze dne 29. července 2019, Tibor-Trans (C-451/18, EU:C:2019:635, body 22 až 37). V témže smyslu viz Behar-Touchais, M., „Abus de économie en droit international privé“, *Revue internationale de droit économique*, 2010, sv. 1, s. 37 až 59, obzvláště pak s. 41 a 42.

151 – Rozsudek ze dne 21. května 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335).

152 – Podniky, které byly oběťmi kartelové dohody, zajisté postoupily své pohledávky společnosti žalující v původním řízení, která sama smlouvu s žalovanými podniky neuzavřela. Nicméně v důsledku tohoto postoupení tato společnost uplatňovala nároky, které měli oběti vůči uvedeným podnikům (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 21. května 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, bod 35).

153 – Rozsudek ze dne 21. května 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, bod 43).

122. Mimoto, jak zdůrazňuje Komise, pro „prokázání dovolené, či naopak nedovolené povahy vytýkaného jednání“ se nejeví být „nezbytným“ výklad smlouvy uzavřené účastníky řízení ve smyslu rozsudku Brogsitter, a to přestože se účinky údajného protisoutěžního jednání projevují v jejich smluvním vztahu¹⁵⁴.

123. Jelikož jednotlivé praktiky vytýkané společností Wikingerhof společnosti Booking.com¹⁵⁵ jsou součástí jejich smluvního vztahu, bude zajisté nezbytné určit přesný obsah jejich závazků za účelem prokázání existence těchto praktik. V tomto ohledu podotýkám, že Wikingerhof mj. tvrdí, že když společnost Booking.com inzeruje ceny pro její hotel jako výhodnější, neexistuje pro to smluvní základ. Jelikož se účastníci řízení v tomto bodě neshodují¹⁵⁶, bude muset soud vyložit všeobecné podmínky společnosti Booking.com za účelem stanovení jejich obsahu, což bude nepochybně představovat otázku smluvního práva spadající, o které bude rozhodnuto podle *lex contractus*.

124. Jedná se však o pouhou předběžnou otázku, která sama o sobě nemůže vést ke kvalifikaci žaloby. Po vyřešení této předběžné otázky a prokázání *skutečné existence* jednání vytýkaného společností Wikingerhof společnosti Booking.com bude muset soud rozhodnout hlavní otázku týkající se legality tohoto jednání, jež určuje princip a rozsah nároku na náhradu škody¹⁵⁷.

125. Rozhodujícím hlediskem pro posouzení dovolenosti uvedeného jednání je přitom nikoliv smlouva nebo k ní se vážící všeobecné podmínky a na ni použitelné právo, ale, znovu opakují, ustanovení práva hospodářské soutěže. Hlavní otázka spočívající v tom, zda jednání společnosti Booking.com zakládá její odpovědnost, závisí na kritériích zneužití dominantního postavení stanovených uvedenými ustanoveními.

126. Jak uvádí předkládající soud a jak tvrdí Wikingerhof a Komise, otázka, zda se Booking.com dopustila zneužití dominantního postavení ve smyslu uvedených ustanovení práva hospodářské soutěže, se dále dělí na několik podotázek, a to v podstatě, zaprvé, jak je vymezen relevantní trh, zadruhé, jaký je poměr sil podniků na tomto trhu (za účelem určení, zda na něm má Booking.com dominantní postavení), jakož i zatřetí, jaké jsou účinky jednání vytýkaného uvedené společnosti na uvedený trh (za účelem určení, zda tohoto případného postavení zneužívá).

127. Jedná se zde přitom o otázky týkající se čistě práva hospodářské soutěže, o nichž musí být rozhodnuto na základě vnitrostátních pravidel určených v čl. 6 odst. 1 nařízení Řím II.

128. Smlouva je o to méně rozhodující pro rozhodnutí o případné protiprávnosti jednání vytýkaného společností Wikingerhof, že jak zdůrazňuje Komise, daná smlouva v tomto ohledu pro společnost Booking.com nepředstavuje ani důvod obhajoby¹⁵⁸. Na rozdíl od případu žaloby pro porušení práv z duševního vlastnictví, vůči níž by žalovaný namítal licenční smlouvu, uvedeného v bodě 106 tohoto stanoviska, se sporné jednání, za předpokladu, že by bylo protiprávní, nestalo přípustným z důvodu, že by se na ně částečně nebo zcela vztahovala ustanovení smlouvy nebo s ní souvisejících všeobecných podmínek, jelikož smlouva nemůže „povolit“ jednání, které je v rozporu s právem hospodářské soutěže.

154 – Obdobně viz Oberlandesgericht München (vrchní zemský soud v Mnichově, Německo), 23. listopad 2017, WRP 2018, 629, body 22 a 23.

155 – Tak jak jsou shrnuty v bodě 12 tohoto stanoviska.

156 – Viz poznámka pod čarou 23 tohoto stanoviska.

157 – Obdobně v rámci žaloby na určení odpovědnosti za zneužití dominantního postavení, v níž kupující vytýká svému dodavateli stanovení nespravedlivých prodejních cen [viz čl. 102 druhý pododstavec písm. a) SFEU], může být za účelem prokázání skutečné existence tohoto jednání nezbytné určit, co stanoví smlouva. V případě neshody stran ohledně přesných cen stanovených ve smlouvě – například proto, že spočívají na složitém matematickém vzorci, že zohledňují různé proměnné atd. – budou muset být ustanovení smlouvy týkající se ceny případně vyložena soudem. I zde se však jedná o pouhou *předběžnou otázku* směřující k určení skutečné existence vytýkaného jednání, aby následně soud mohl rozhodnout hlavní otázku týkající se jeho legality z hlediska práva hospodářské soutěže.

158 – Každopádně, jak jsem uvedl v bodě 107 tohoto stanoviska, existence takového důvodu procesní obrany by pro kvalifikaci žaloby nebyla relevantní.

129. S ohledem na vše, co bylo uvedeno výše, jsem názoru, že taková žaloba, jako je žaloba podaná společností Wikingerhof, spadá mezi „věci týkající se deliktů odpovědnosti“ ve smyslu čl. 7 bodu 2 nařízení Brusel Ia.

130. Jak zdůraznily Wikingerhof a Komise, tento výklad je v souladu s cílem blízkosti sledovaným v uvedeném čl. 7 bodu 2. Soud místa přečinu může totiž nejlépe rozhodnout o hlavních otázkách vyvstalých v rámci takové žaloby, zejména pokud jde o shromažďování a vyhodnocování odpovídajících důkazů – ať již jde o relevantní trh, poměr sil na tomto trhu, nebo o účinky zpochybňovaného jednání na něj¹⁵⁹.

131. Mimoto uvedený výklad zajišťuje soudržnost mezi věcnou působností čl. 7 bodu 2 nařízení Brusel Ia a čl. 6 bodu 3 nařízení Řím II.

132. Výklad navržený v tomto stanovisku není zpochybněn argumentem společnosti Booking.com a české vlády, podle něhož taková žaloba, jako je žaloba společnosti Wikingerhof, spadá pod věci, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, ve smyslu čl. 7 bodu 1 nařízení Brusel Ia z důvodu, že Wikingerhof tím, že se domáhala ukončení údajného protisoutěžního jednání, se ve skutečnosti snažila dosáhnout změny všeobecných podmínek společnosti Booking.com ve svůj prospěch, a tím i získat nová práva plynoucí ze smlouvy.

133. Vzhledem k tomu, že Wikingerhof svou žalobou zamýšlí nikoliv přerušit smluvní vztah, který ji váže ke společnosti Booking.com, nýbrž zajistit, aby tento vztah pokračoval v souladu s právem hospodářské soutěže, bude totiž Booking.com muset, za předpokladu, že je žaloba opodstatněná, nevyhnutelně přizpůsobit své jednání vůči žalobkyni v původním řízení, včetně všeobecných podmínek, které uplatňuje v rámci tohoto vztahu, omezením stanoveným tímto právem. V tomto ohledu není, pokud vím, neobvyklé, že ukončení zneužívání dominantního postavení má za následek vznik nových práv žalobce, například pokud zneužívání spočívá v odmítnutí prodeje nebo ve stanovení nepřiměřených cen. V prvně uvedeném případě ukončení zneužívání konkrétně znamená přinutit podnik v dominantním postavení k tomu, aby uzavřel smlouvu s žalobcem, a ve druhém případě – poněkud zjednodušeně – snížit ceny tak, jak žalobce požaduje.

134. Tento výklad není zpochybněn ani argumentem společnosti Booking.com, podle něhož žaloba společnosti Wikingerhof směřuje k částečnému zneplatnění smlouvy uzavřené mezi oběma společnostmi, jelikož obnáší nutnost ověřit, zda určitá ustanovení jejich všeobecných podmínek nejsou v rozporu s právem hospodářské soutěže, a tedy neplatné.

135. Žaloba na prohlášení neplatnosti smlouvy jistě spadá pod čl. 7 bod 1 nařízení Brusel Ia¹⁶⁰. Jak však tvrdila Wikingerhof na jednání v odpovědi na otázku Soudního dvora, svojí žalobou se nesnažila zneplatnit smlouvu uzavřenou se společností Booking.com na základě ustanovení smluvního práva týkajících se podmínek vzniku smluv. V této souvislosti by neplatnost ustanovení dotčených všeobecných podmínek byla nanejvýš nepřímým důsledkem žaloby¹⁶¹.

136. Uvedený výklad není zpochybněn ani argumentem společnosti Booking.com, podle něhož žaloba společnosti Wikingerhof spadá pod věci, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“ ve smyslu čl. 7 bodu 1 nařízení Brusel Ia z důvodu, že uvedená společnost „svobodně přijala“, ve smyslu judikatury týkající se uvedeného ustanovení, všeobecné podmínky společnosti Booking.com, a to i za předpokladu, že by posledně uvedená měla dominantní postavení.

159 – Obdobně viz rozsudek ze dne 29. července 2019, Tibor-Trans (C-451/18, EU:C:2019:635, bod 34 a citovaná judikatura).

160 – Viz bod 41 tohoto stanoviska.

161 – Obdobně viz rozsudek ze dne 23. října 2014, flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319, bod 36).

137. Argument společnosti Booking.com by byl podle mého názoru opodstatněný, pokud by byl procesní kontext opačný. Pokud by tato společnost předložila soudu žalobu na splnění závazků plynoucích z jejích všeobecných podmínek a pokud by Wikingerhof na svou obhajobu tvrdila, že tyto podmínky, jejichž prosazování společností Booking.com je projevem zneužití jejího postavení neslučitelného s právem hospodářské soutěže, „nepřijala svobodně“, spadala by daná žaloba pod věci, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, ve smyslu čl. 7 bodu 1 nařízení Brusel Ia¹⁶². Jak jsem totiž uvedl, tato kvalifikace závisí na žalobě, a nikoli na důvodech uplatněných žalovaným na svou obranu.

138. V projednávaném případě se však Wikingerhof jakožto žalobkyně dovolává „závazku z deliktu“ plynoucího z údajného porušení ustanovení práva hospodářské soutěže. V tomto procesním kontextu musí soud, jemuž byla věc předložena, pro účely určení své příslušnosti považovat tvrzení společnosti Wikingerhof za prokázaná, včetně skutečnosti, že byla nucena souhlasit se spornými všeobecnými podmínkami společnosti Booking.com z důvodu jejího dominantního postavení. Posledně uvedená společnost tedy nemůže změnit kvalifikaci žaloby žalobkyně v původním řízení tím, že na svou obranu uplatní argument, že Wikingerhof „svobodně přijala“ její všeobecné podmínky.

139. A konečně výklad navržený v tomto stanovisku není zpochybněn rozsudkem Apple Sales International a další¹⁶³, v němž Soudní dvůr rozhodl, že se dohoda o příslušnosti ve smyslu článku 25 nařízení Brusel Ia, obsažená ve smlouvě mezi distributorem a jeho dodavatelem, může použít na žalobu na náhradu škody podanou prvně jmenovaným na druhého na základě článku 102 SFEU, pokud se tvrzené zneužití dominantního postavení projevuje, jako v projednávané věci, v jejich smluvních vztazích¹⁶⁴.

140. Jak jsem totiž uvedl v bodě 89 tohoto stanoviska, dohoda o příslušnosti se může v závislosti na své formulaci týkat všech vzniklých nebo budoucích sporů z určitého právního vztahu¹⁶⁵. Tento „test“ konkrétně vyžaduje (dostatečně přímý) vztah mezi dotyčnou smlouvou a dotčenou žalobou. Její důvod není v této souvislosti rozhodující. Pokud takový vztah existuje, může se tedy taková dohoda uplatnit na žaloby ve věcech, jejichž „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“, ve smyslu čl. 7 bodu 1 nařízení Brusel Ia i na žaloby ve „věcech týkající se deliktní odpovědnosti“ ve smyslu čl. 7 bodu 2 uvedeného nařízení¹⁶⁶. V důsledku toho je výklad, podle kterého taková žaloba na určení občanskoprávní odpovědnosti, jako je žaloba podaná společností Wikingerhof proti společnosti Booking.com, spadá pod „věci týkající se deliktní odpovědnosti“, plně slučitelný s rozsudkem Apple Sales International a další¹⁶⁷.

162 – V témže smyslu viz Vilà Costa, B., „How to Apply Articles 5(1) and 5(3) Brussels I Regulation to Private Enforcement of Competition Law: a Coherent Approach“, v Basedow, J., Francq, S. a Idot, L. (vyd.), *International antitrust litigation: Conflict of laws and coordination*, Hart Publishing, Oxford, 2012, obzvláště s. 24.

163 – Rozsudek ze dne 24. října 2018 (C-595/17, EU:C:2018:854).

164 – Viz rozsudek ze dne 24. října 2018, Apple Sales International a další (C-595/17, EU:C:2018:854, body 28 až 30).

165 – Viz zejména rozsudek ze dne 24. října 2018, Apple Sales International a další (C-595/17, EU:C:2018:854, bod 43 a citovaná judikatura).

166 – Viz stanovisko generálního advokáta Wahla ve věci Apple Sales International a další (C-595/17, EU:C:2018:541, body 34, 35, jakož i 71).

167 – Rozsudek ze dne 24. října 2018 (C-595/17, EU:C:2018:854).

V. Závěry

141. S ohledem na všechny výše uvedené úvahy navrhuji Soudnímu dvoru, aby na předběžnou otázku položenou Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr, Německo) odpověděl takto:

„Článek 7 bod 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech musí být vykládán v tom smyslu, že žaloba na určení občanskoprávní odpovědnosti založená na porušení ustanovení práva hospodářské soutěže spadá pod ‚věci týkající se deliktů odpovědnosti‘ ve smyslu uvedeného ustanovení, včetně případu, kdy jsou žalobce a žalovaný stranou téže smlouvy a údajná protisoutěžní jednání, která prvně uvedený vytyká druhému, se projevují v jejich smluvním vztahu.“